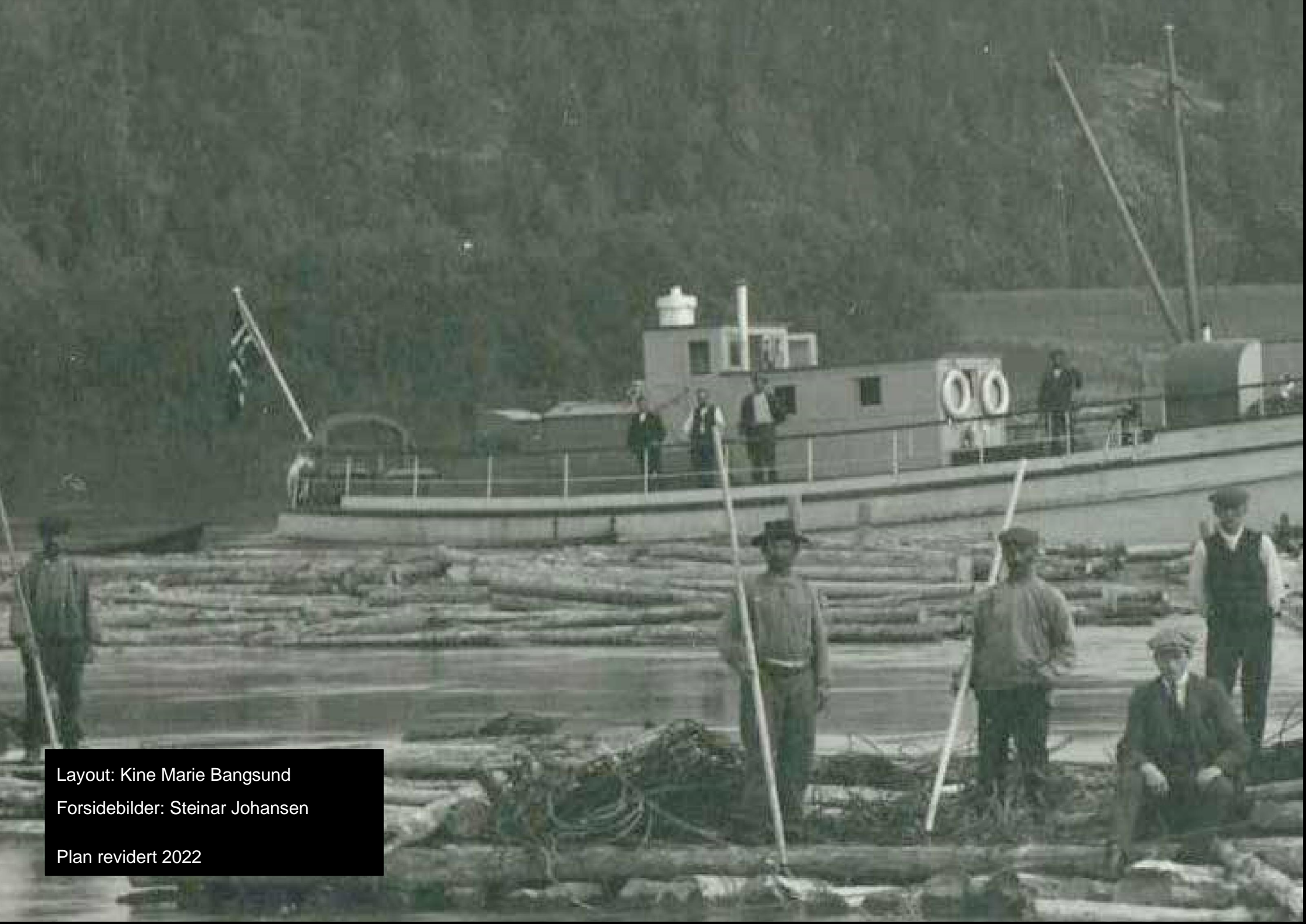

KULTURMINNEPLAN

for Overhalla kommune 2023 - 2030

Layout: Kine Marie Bangsund

Forsidebilder: Steinar Johansen

Plan revidert 2022

INNHold

DEL 1 FORMÅL OG BAKGRUNN FOR KULTURMINNEPLAN

- Innledning
- Formål med kulturminneplanen
- Lover, definisjoner og planverk

DEL 2 KULTURMINNER, KULTURMILJØ OG KULTURLANDSKAP I OVERHALLA

- Generelt om kulturmiljø
- Religion, graver og minner
 - o *Gravhauger og gravfelt i Overhalla*
 - o *Bautasteinslokalteter og nyere minnesmerker*
 - o *Kirker*
- Samferdsel, næringsliv og industri
 - o *Samferdsel*
 - o *Næringsliv og industri*
 - o *Skogmo Industriområde*
- Skogbruk og tømmer
- Jordbruk og gårdsdrift

- Fiske og jakt
 - o *Laksefiske*
 - o *Jakt*
- Idrett og fritid
- Bygninger og anlegg
 - o *Samfunnsliv*
- Samiske kulturminner

DEL 3 TILTAKS- OG HANDLINGSPLAN

- Prioriteringsliste over tiltak
- Litteraturliste

DEL 4 APPENDIKS

- Økonomiske tilskuddsordninger
- Bildeliste
- Sluttnoter

DEL 1

Formål og bakgrunn for kulturminneplan

INNLEDNING

Navnet Overhalla kommer av det norrøne Æfri Halfa, som i denne sammenheng betyr den øvre halvpart av gamle Naumdøla fylke (Namdalen).

Overhalla har et rikt kulturlandskap, spesielt langs elvene Namsen og Bjøra. Elvene har gjennom mange generasjoner formet både landskap og livsform.

Overhalla er en del av de to reinbeitedistriktene Åarjel-Njaarke og Tjåehkere.

1 Bilde fra boken "Eventyret om Overhalla".

Denne planen er en revidert temaplan (2022/23). Målgruppen for kulturminneplanen er offentlig forvaltning og lokalsamfunnet.

Hvorfor er kulturminner viktig?

Det handler om å bli bedre kjent med egen kommune. Alle overhallinger i alle aldre, men også våre besøkende, bør ha enkel tilgang til vår historie. Overhalla kommune har derfor i de senere år hatt fokus på å legge til rette for kulturminner som turmål:

- Mange av våre kulturminner er nå lett tilgjengelig og har informasjonstavler med tekst og flotte bilder.
- Det er universelt tilrettelagt med bord og benker på flere steder.
- Dette er et viktig tiltak innenfor kommunens folkehelsearbeid.

Det å ta godt vare på kulturminner og kulturmiljø er avhengig av godt lagarbeid. Det betyr god politisk forankring, tverrfaglig kommunalt og fylkeskommunalt samarbeid, tett kontakt med ulike fagmiljøer og forskningsmiljøer, samt god involvering av grunneiere, engasjerte frivillige og lokalt næringsliv.

Vi opplever at våre frivillige har sterkt engasjement når det gjelder egen bygd. De bidrar så det monner, også når det gjelder gjennomføring av ulike arbeidsoppgaver knyttet til kulturminner. Dette gjør at vi får gjennomført tiltak – i tillegg til at det skaper eierskapsfølelse, fellesskapsfølelse og innbyggerstolthet.

Overhallas kulturminner og kulturmiljøer er **vår** kulturarv og en viktig del av **vår** identitet – la oss ta godt vare på dem – **sammen!**

Overhalla, 12. januar 2023

Siri Hongseth

Enhetsleder Kultur og Samfunn

Overhalla kommune

– positiv, frisk og framsynt

FORMÅL MED KULTURMINNEPLANEN

Formålet er fra Riksantikvarens side at hver kommune skal ta ansvar for å registrere det som finnes av kulturhistorisk verdi for å sikre at dette ikke går tapt. Da er det viktig å innhente kunnskap om historien. Dette er ifølge Riksantikvarens viktig blant annet med tanke på utarbeiding av reguleringsplaner. Dette er også i tråd med Stortingsmelding nr. 16 2005, Leve med kulturminner.

Hele ti kommuner ble våren 2016 tildelt midler fra Riksantikvarens til å utarbeide kulturminneplaner som et ledd i prosjektet Kulturminner i kommunen (KIK), deriblant Overhalla. Riksantikvarens formål var at kommunene skulle få oversikt over egne kulturminner og legge planer for hvordan disse skulle forvaltes lokalt.

Riksantikvar Jørn Holme sa den gang til Trønder-Avisa at Mange viktige kulturminner kan gå tapt fordi kommunene ikke vet om dem. En kulturminneplan er derfor en investering i kunnskap og mulighet for bevaring.ⁱ

Før Kulturminneloven av 1978, var det mange førreformatoriske kulturminner som gikk tapt. Særlig utsatt var gravminner. Mange gravhauger er blitt fjernet som et resultat av intensivering av landbruk fra 1700-tallet, med innføring av ny type plog, og opp til våre dager. For Overhalla sin del kan man av Sommerschildts kart fra 1775 se at flere gravhauger og bautasteiner er gått tapt (kartet er gjengitt på side 10).

I dag finnes det en verneplan for førreformatoriske kulturminner og for bygninger fram til og med 1649. Samiske kulturminner har en flytende grense på 100 år. Det er dette som går inn under definisjonen automatisk fredete kulturminner.

Denne kulturminneplanen vil derfor ha et hovedfokus på etterreformatoriske (1537 i Norge) og moderne kulturminner, samt kulturmiljøer, men også førreformatoriske vil bli nevnt i korte trekk da det er et stadig behov for kunnskap om fortiden. Også i dag ser man at automatisk fredete kulturminner går tapt, eller blir beskadiget på grunn

av mangel på kunnskap om, og interesse for, fortiden. Riksantikvarens register for bygninger og andre typer kulturminner, SEFRAK, er opprettet med dette formålet for øye.

Formålsparagrafen (§1) i Kulturminneloven slår fast at:

Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

I forordet til Økokrims bok om kulturminnevern fra 2005, skriver riksantikvar Jørn Holme at:

Stedstilhørighet og forankring til fortiden gir trygghet, trivsel og fellesskapsfølelsen, noe som igjen indirekte forebygger usikkerhet og kriminalitet.ⁱⁱ

LOVER, DEFINISJONER OG PLANVERK

Ifølge Kulturminnelovens formålsparagraf (§1) heter det at:

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet. Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

Kulturminneloven gir følgende definisjoner (§2):

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

Reglene om kulturminner og kulturmiljøer gjelder så langt de passer også for botaniske, zoologiske eller geologiske forekomster som det knytter seg kulturhistoriske verdier til.

Etter denne lov er det kulturhistorisk eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer som kan vernes. Ved vurdering av verneverdier kan det i tillegg legges vekt på viktige naturverdier knyttet til kulturminnene.

Automatisk fredete kulturminner gjelder spor etter menneskelig aktivitet fra før reformasjonen, som i Norge regnes fra 1537. For bygninger gjelder særskilte bestemmelser, her er vernegrensen satt til 1649. Ellers er samiske kulturminner fra 1917 og eldre automatisk fredet (Kulturminneloven §4).

Bygninger, kulturmiljøer og kulturminner etter satte vernegrenser kan få vedtaksfredning ifølge Kulturminnelovens §15 og §20 a (byggverk og anlegg i Statens eie). Dette vil ifølge loven gjelde for bygninger av særskilt arkitektonisk verdi, eller historisk viktige anlegg som industri, hager, parker, minnesmerker eller andre steder som det kan knyttes minner og tradisjon til. I Overhalla vil det særlig være snakk om industrielle anlegg langs Namsen, men også minnesmerker, bygninger og andre typer etterreformatoriske hus og anlegg. Herunder også kultur- og naturmiljøer som utgjør viktige helheter (§20).

Her vises det ellers til bestemmelser i Plan- og bygningsloven, samt retningslinjer hos SEFRAK for istandsettelse og rivning av verneverdige bygg og anlegg. Endringer på bygninger fra før 1850 er meldepliktig ifølge Kulturminneloven §25. Det vil si at eier må melde fra før endringer eller rivning foretas for at verneverdien skal kunne vurderes.

REGIONAL PLAN FOR KULTURMILJØ I TRØNDELAG 2022-2030

Regional plan for kulturmiljø skal gi føringer for en regional kulturmiljøpolitikk for Trøndelag. Planen er avgrenset til faste kulturminner, kulturmiljø, kulturlandskap og fartøy, uavhengig av om de har formelt vern eller ikke. Planen gjelder i perioden 2022-30.

Planen skal nå følgende mål i Trøndelagsplanen:

- I 2030 er kunst og kultur en viktig drivkraft for samfunnsutvikling i Trøndelag
- I 2030 skal god livskvalitet og mangfold kjennetegne Trøndelag
- I 2030 er Trøndelag best i Norge på regional samhandling
- I 2030 har Trøndelag et balansert utbyggings- og bosettingsmønster
- I 2030 har Trøndelag bærekraftig areal- og transportstruktur
- I 2030 har Trøndelag et omstillingsdyktig og framtidsrettet arbeids- og næringsliv

«Vi skaper historie» er Trøndelag fylkeskommunes visjon. Å skape historier om Trøndelag er en prosess som foregår rundt omkring i fylket vårt hver dag. Denne planen er sammen med Trøndelagsplanen, andre planer og strategier et verktøy for å produsere, samle og formidle historier i Trøndelag.

RIKSANTIKVARENS STRATEGI FOR SAMARBEID MED FRIVILLIG SEKTOR

Frivillig innsats er en av bærebjelkene i arbeidet med kulturmiljø. Både frivillige organisasjoner og enkeltpersoner bidrar i frivillig arbeid på kulturmiljøfeltet, bl.a. knyttet til vern og bruk, vedlikehold, registrering, dokumentasjon og formidling.

Denne frivilligheten har skutt fart de siste tiårene, og det bidrar til at viktige verdier for fellesskapet blir ivaretatt. Det kommer oss alle til gode.

Det frivillige kulturlivet tar vare på kulturmiljø både nasjonalt og lokalt, og spenner fra organisasjoner som tar vare på verneverdige fartøy, bygninger, samferdselsanlegg, veterankjøretøy og kulturlandskap, til organisasjoner som tar vare på den immaterielle kulturarven som handverk, lokale mattradisjoner, folkedans og språk.

De frivillige organisasjonene har en svært viktig rolle overfor kulturmiljøforvaltningen og myndighetene ved at de er høringspart og pådriver for å utvikle en god og formålstjenlig kulturmiljøpolitikk.

Det frivillige arbeidet er i tillegg en arena for felles, sosialt samvær. Den sosiale, helsemessige og trivselsskapende effekten av dette frivillige arbeidet er svært viktig.ⁱⁱⁱ

OVERHALLA KOMMUNEPLANS SAMFUNNSDEL 2021 – 2032

Samfunnsdelen skal legges til grunn for all videre planlegging i kommunene. Et viktig punkt under 'Et trygt og robust lokalsamfunn' i omstillingsstrategi IV sier følgende:

Vi skal sammen:

- **Ta vare på og utvikle vår kulturarv.**

Vi skal ta hensyn til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Attraktive lokalsamfunn har god kjennskap til og tar vare på sin kulturarv. Det gir grunnlag for identitet, tilhørighet, forståelse av samfunnet, fellesskap og videre utvikling.

Begrepet *kulturmiljø* er fra 2020 innført som en samlebetegnelse for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap. På folkemunne er begrepet kulturminner godt innarbeidet og vi velger derfor å videreføre benevnelsen Kulturminneplan.

DEL 2

**Kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap i
Overhalla**

GENERELT OM KULTURMILJØ

Det er flere viktige kulturmiljøer i Overhalla. Det er fort gjort å fokusere på enkeltminner, men man må heller ikke glemme den helheten de inngår i. For alle enkeltminnene er biter i det store puslespillet som utgjør det store kulturlandskapet som folk i Overhalla lever i, og har levd igjennom flere generasjoner. Fra forhistorisk tid er det flere gravfelt.

Fra historisk og nyere tid er det blant annet bebyggelsen på Ranemsletta, hvor man i dag finner Ranem kirke fra middelalderen, kommunehuset og sentrum i Overhalla.

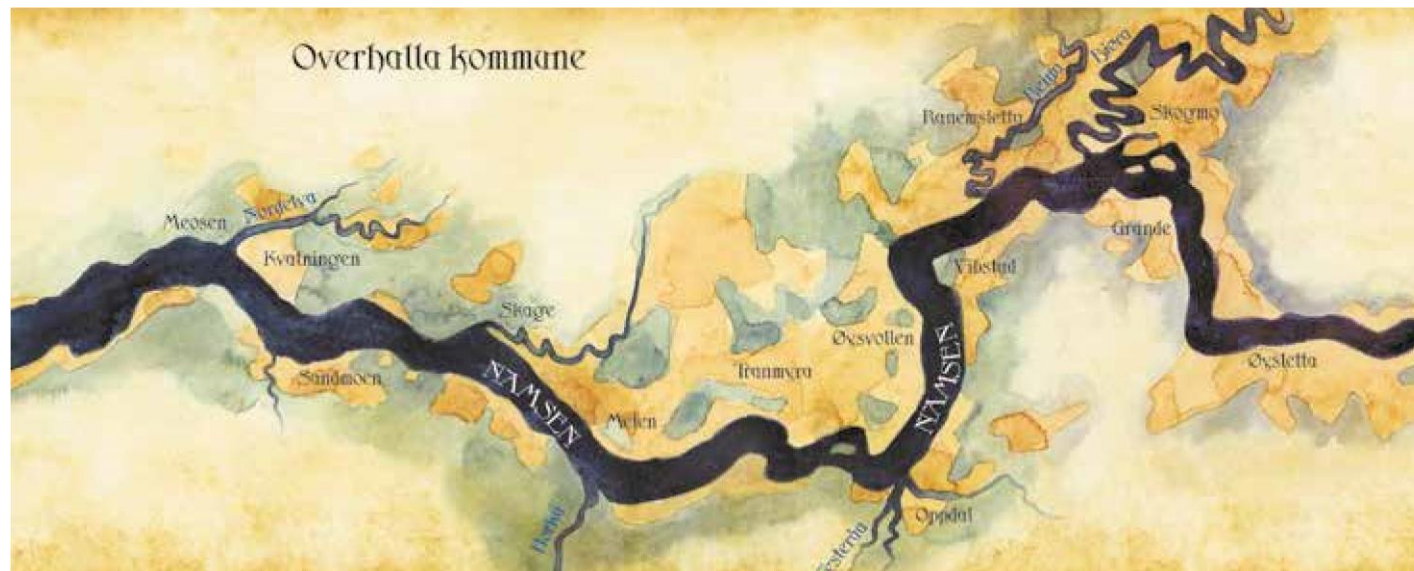
På Melen ligger bebyggelsen knyttet til Melamartnan som utviklet seg fra markeds plass til et tettsted som i sin tid var et sentrum, ikke bare i Overhalla, men i hele Namdalen.

Det er et samspill mellom natur og kultur, blant annet har Namsen vært et viktig livsgrunnlag for Overhalla. Det er dermed ikke alltid så lett å skille kultur- og naturmiljø, men det er viktig å vise hensyn til begge deler i forbindelse med utbygging og reguleringsplaner.

Jordbruk og gårder har i stor grad formet Overhalla, og de kulturlandskapene de utgjør er viktige kulturmiljøer.

Det er flere viktige miljø knyttet til industri og samferdsel. Her kan nevnes industriområdet på Skogmo og den nedlagte jernbanen med tilhørende infrastruktur som bruer, tunneler og bygninger.

I tillegg må det tas hensyn til samiske kulturmiljø som for eksempel består av reinbeiteområder og boplasser

2 Kart fra «Eventyret i Overhalla», skrevet og tegnet av Knut Høihjelle.

RELIGION, GRAVER OG MINNER

Når man tar for seg forhistorie og kulturlandskap i Overhalla, er det naturlig å begynne med de store gravfeltene på Skage, Hunn og Bertnem. Disse ligger alle langs Namsen, og sistnevnte er viktig for gravfeltenes plassering. Landskapsrommet får dermed en ikke-religiøs så vel som en overgangsdimensjon; gravhaugene markerer både tilhørighet til sted og til slekt.

Gravfeltene markerer dessuten en kontinuitet i elvenes betydning som kilde til mat og som ferdselsårer. I dag har elvene gravd seg inn i løp som er ulike fortidens løp. I fortiden gikk de nærmere gravhaugene, altså godt synlig for alle som for med båt.

Det foreligger allerede verneplaner for førreformatoriske kulturminner og -miljø, som for eksempel gravhauger og gravfelt, i tillegg er de langt på vei registrert. Allikevel er gravhauger og gravfelt, og deres tilknytning til ferdselsårer, noe som er viktig å formidle. Det gir forhistorie, historie og landskap en ekstra dimensjon. Ikke minst er det også viktig å ta hensyn til dette i nye reguleringsplaner.

Nyere tids gravsteder av lokal og nasjonal betydning vil også bli tatt med i kulturminneplanen, da disse er viktige å bevare for ettertiden. Også kirkene i Overhalla vil bli viet plass i denne delen. I likhet med gravfelt og -hauger, foreligger det verneplaner for middelalderkirkene. I tillegg har man eventuell vedtaksfredning. Kirkene er allikevel spesielle i det at de er levende. Det vil si i kontinuerlig bruk, og i stadig endring for å tilpasses nyere tider.

Det finnes opptil flere ulike minnesteiner og minnesteder i Overhalla. Disse varierer mellom alt fra forhistoriske bautasteiner til nyere tids minnestøtter.

3 Kart over gårdene Skage og Hunn med gravhauger, bautaer og eldre veifar.

GRAVHAUGER OG GRAVFELT I OVERHALLA

Det er godt over 50 felt med gravhauger og -røyser i Overhalla. I tillegg kommer enkeltgraver og røyser, samt gravfelt og enkelthauger som er blitt fjernet. Det er også et forbehold om at nye ennå kan bli registrert. Gravhauger ble gjerne lagt langs ferdsselsårer, og de fleste i Overhalla ligger da også langs Namsen og Bjøra. Ellers er det registrert oldtidsveier ved flere av feltene. Gravfeltene gir oss altså gode indikatorer på hvor folk har ferdes i Overhallas forhistoriske landskap.

4 Gravfeltet på Hunn.

Gravfeltet på Hunn

Gravfeltene på Hunn i gamle Skage sogn er større felt av nasjonal betydning fra folkevandringstid. Tidligere har feltene bestått av 32 registrerte hauger, men i dag er bare 12 hauger bevart. Gravhaugene på feltet har vært orientert etter et eldre veifar, og det er bevart rester av et lignende veianlegg på Hunn vestre. I tillegg til Hunn østre, finnes Hunn vestre hvor det er bevart to hauger og Hunn hvor det er registrert to. Dessuten er det flere registrerte enkelthauger i tillegg til et felt som i dag er fjernet. Ifølge Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden, skal det være skader etter bulldosere på Hunn vestre, noe som understreker viktigheten av det å ha kunnskap om kulturminner.

5 Gravfeltet på Hunn.

Gravfeltet på Bertnem

Gravfeltet på Bertnem består av tre monumentale gravhauger fra eldre romersk jernalder som ligger i en skråning ned mot en gammel elvemel. Disse går under navnet Kongshaugene, og ville ha vært godt synlig fra Namsen. På grunn av størrelsen, er de unike også i nasjonal sammenheng. Dessverre er flere hauger gått tapt som følge av bulldosere og intensivt landbruk, i likhet med Hunnhaugene. Det skal tidligere ha vært minst syv hauger ved Bertnem.

6 Gravfeltet på Bertnem.

BAUTASTEINSLOKALITETER OG NYERE MINNESMERKER

I Overhalla finnes det flere typer minnesmerker og bautaeer som har stor lokal betydning, men noen er også av nasjonal betydning. Eksempler på det siste er minnesmerket over falne namdalinger fra andre verdenskrig. Tidligere har det ifølge Sommerschilds kart fra 1700-tallet, og fra Gerhard Schønings nedtegnelser, også vært opptil flere bautasteinlokalteter fra jernalderen i forbindelse med de mange gravfeltene. Det er kun fra Sommerschilds kart, og fra Schønings nedtegnelser at de omtrentlige lokalitetene er kjent.

Det ligger en slags kontinuitet, eller videreføring fra generasjon til generasjon, i det at det i dag også finnes bautaeer og minnesmerker, men da av langt nyere dato. Det er som en forbindelse i kulturlandskap og mellom generasjoner, jevnfør formålet med stabilitet og trygghet gjennom forankring til kulturmiljø. Der er pr i dag ingen verneplan for de nyere tids minnesmerker i Overhalla, men med tanke på lokal forankring, er de viktige å ta vare på.

v

7 Minnermerke for Hans Barlien.

KRIGSMINNESMERKER

I dag er det få fysiske spor etter den tyske okkupasjonen. Tidligere var det opptil flere tyskerbrakker, men etter krigen ble disse solgt til privatpersoner på grunn av boligmangel. Da brakkene var konstruert av prefabrikkerte lemmer, var de enkle å demontere og flytte. En del brakker ble også delt opp og solgt stykkevis som bygningsmateriale. I dag er elementer fra tyskerbrakkene synlige i bolighus.

Andre verdenskrig er samtidig uløselig knyttet til menneskeskjebner, og satte sine psykiske spor på lokalsamfunnet i Overhalla. I forbindelse med bombingene av Namsos ble det også sluppet bomber over Overhalla. Blant annet ble jernbanebroa ved Bertnem forsøkt bombet, men uten hell. Derimot gikk bombingene ut over gårdene ved Haugum som ble fullstendig utbrent. Brannen spredde seg også til en del bolighus i nærheten.

Tidligere var det flere krigskirkegårder i Overhalla, hvorav de fleste var for sovjetiske krigsfanger. De sovjetiske gravene ble fjernet under den kalde krigen, og flyttet til en mer sentral krigskirkegård på Tjøtta, i det som er kjent som Operasjon Asphalt på grunn av asfalt-sekkene som ble brukt. Dette for å kunne ha mer kontroll over mulige spioner. Det er i dag ingen minnesmerker over falne russere, men man har minnestøtta over falne namdalinger på Ryggahøgda. Minnestøtter og -steder er viktige for ettertiden for at man ikke skal glemme, og for at man skal kunne knytte formidling opp til noe fysisk. Det er minnesmerkene som i denne sammenhengen bidrar til å gjøre immateriell kulturarv til noe konkret, og som i sin tid gjorde sorgen håndterbar. I dag maner de til fred, og til å ikke gjenta historien, men å lære av feilene.

Minnestøtta på Ryggahøgda

Støtta ble reist etter krigen av skyttere i Namdalen til minne om fem falne kamerater under andre verdenskrig, tre av disse var fra Overhalla:

Erik Bjørnes, f. i Overhalla 19.10.1879, d. 04.05.1940, soldat Olav Katmo, f. i Overhalla 29.04.1913, omkom i kamper på

Bjørnefjell i Ofoten 16.04.1940, løytnant Jon Amdal, f. i Overhalla 03.11.1902, omkom i kamper på Kobberfjell i Trones 29.05.1940.

8 Minnesmerke over falne nordmenn under andre verdenskrig på Ryggahøgda.

Gravsteder for russiske krigsfanger

Overhalla har en historie med russiske krigsfanger og med krigsfangegraver. Det var også krigsfanger i det gamle meieriet på Hunn. Det har vært gravsteder på Svartvollen og Skage. I dag er gravene blitt fjernet i den tidligere nevnte Operasjon Asphalt, men som et ledd i minnemarkering og som formidling burde stedene markeres med plaketter og støtter eller minnetavler.

9 Haugum-gårdene etter bombing i april 1940.

KIRKER

Det er få forsamlingshus som er så tradisjons- og stedbundne som kirkebygg. Som nevnt innledningsvis, er de levende i den forstand at de blir brukt gjennom generasjoner. Vernede kirker er en spesiell utfordring fordi de ofte må endres opp mot skiftende behov og etter forandringer i tiden, men de bør også bevares som kulturminner.

Ranem kirke

Ranem kirke er et godt eksempel på et levende kirkebygg. Det opprinnelige kirkerommet er fra middelalderen, men det er blitt utvidet gjennom tidene. Interiøret er av langt nyere dato. Allikevel er kirken autentisk. I tillegg er den et bygg som har betydd, og som fortsetter å bety, mye for folk som bor i Overhalla.

Kirken er fra middelalderen. Eksakt byggeår er ukjent, men eldste omtale er fra 1326. Det finnes imidlertid et krusifiks i kirken fra 1100-tallet. Det er også funnet

mynter fra 1100-tallet under kirkegulvet. Man antar at den første delen sto ferdig rundt 1150, men den er siden blitt bygd på og endret i flere faser helt opp til i dag. Den ble i 1899 skadet i brann.

Det er gjort funn av stolpehull under gulvet i kirken som kan tyde på at det har stått en eldre trekirke der før middelalderkirka i mur ble reist. Dette er noe som virkelig understreker hvor sentral kirka har vært gjennom historien.

Overhallas kommunevåpen er basert på et segl fra 1344 som bøndene i Overhalla brukte på et pergament i forbindelse med kroningen av kong Haakon VI. Det er antatt at det er Ranem kirke som er avbildet på seglet, og at det tidligere var kors på taket. Det er dette korset som går igjen i kommunevåpenet.^{iv}

10 Tårnet fra 1901 blir heist opp.

Overhallaseglet fra 1344.

Skage kirke

Skage kirke er en trekirke i nygotisk stil som er tegnet av arkitekt Ole Olsen Scheistrøen, som også har tegnet en rekke andre kirker i Norge. Kirken er bygd i 1903, men er oppført med vernestatus «Listeført kirke». På samme sted har det tidligere stått to kirker, men begge disse er fjernet. Den første, en stavkirke fra tidlig middelalder, ble fjernet rundt 1600, mens den andre, som var en laftet tømmerkirke, sto fram til den nye ble påbegynt. Det er ikke usannsynlig at det har stått en gårdskirke på stedet før stavkirken. Stedet har kontinuitet som kirkested i Overhalla, og er derfor viktig med tanke på tradisjonsbinding.

11 Skage kirke.

SAMFERDSEL, NÆRINGS LIV OG INDUSTRI

En sentral ferdssåre i kommunen er jernbanen, som ikke minst har hatt stor betydning for industri i Overhalla.

Industri og næringsliv i Overhalla er nært knyttet opp mot fiske og skogbruk, men de to sistnevnte vil til en viss grad bli behandlet hver for seg. Mye av bakgrunnen for industriområdet på Skogmo er sagbruk og tømmerverksted, eksempler er Kassefabrikken og Overhalla-hus. Tidligere var det vanlig å ha gårdssager. Skogbruk og tømmer har lenge vært viktig i Overhalla.

12 Arbeid med Namsosbanen ved Reina bru, 1930.

Foruten nyere tids industri, er det også spor etter forhistorisk jernutvinning i Overhalla, for eksempel ved Øltappen.^v Det har også vært marmoruttak ved Veglofjellet i forbindelse med byggingen av Ranem kirke, og bergverksdrift ved Merratjønnfjellet i Grandaunet-området.

SAMFERDSEL

Jernbanen i Overhalla

Jernbanestrekningen gjennom Overhalla var en del av Namsosbanen, men i 1978 ble vanlig passasjertrafikk lagt ned. Det var en stund tillatt med godstrafikk mellom Grong og industriområdet på Skogmo, men i dag er all trafikk stanset, og sporene delvis fjernet.

14 Murhuset i Gimledalen.

Langs deler av sporene er det mulig å kjøre med dresin og på brua ved Bertnem er det blitt opprettet et laksehotell i gamle jernbanevogner. Overhalla kommune har gjort om 4 km av Namsosbanen til universell tursti mellom Ranemsletta og Øysvoll.

I tillegg til brua ved Bertnem, er det bruer ved Bertnem (Meosen) og ved Skogmo. Av andre strukturer som kan knyttes til infrastrukturen rundt jernbanen er Overhalla, Skage og Øysletta stasjon. Det er også et murhus i Gimledalen som hadde som funksjon å forsyne brønnen til stasjonsboligen og togene med vann. Ennå er pumpeanlegget bevart på innsiden.

13 Tog på Overhalla stasjon, 1977.

Meosen bru, som går over utløpet av Nordelva.

Fergesteder

Ferdsl langs elver som Namsen og Bjøra har vært viktig i uminnelige tider, men av og til var det også behov for å krysse elvene. I dag finnes det flere bruer, men i eldre tider måtte man ta ferge. Blant annet Melaferga som gikk fra Homstad til Melen, og som nå er stilt ut på land.

16 Melaferga, 1987.

Bruer

Flere av bruene i Overhalla er blitt bygd i forbindelse med jernbanen. Men tidligere har det også vært en del steinbruer. Bare Selotten bru fra 1830 er bevart i dag, og er også den eneste brua som er fredet etter Kulturminneloven. Den ble fredet allerede i 1966, men har tross dette tidvis vært i dårlig forfatning, og ble på et tidspunkt revet ned og bygd opp igjen med de samme steinene. Dagens bru er dermed en slags rekonstruksjon.^{vi}

17 Restaurering av Selotten bru, 2008.

Oldtidsveien

Tranmyra er et myr- og villmarksområde mellom Hunn og Ryggahøgda. Her var det bureisningsfelt rundt 1930. En oldtidsveg går over myra og denne oldtidsveien er nå familievennlig tursti. Det var lagt trestokker (kavle eller kavvel) tett i tett på tvers eller langs etter veien for å lette ferdslen. Det eldste laget med kavler er datert til 1000/1100-tallet. Vegen over Tranmyra var i bruk helt til på slutten av 1800-tallet da den nåværende vegen overtok.

18 Oldtidsveien.

NÆRINGS LIV OG INDUSTRI

Melamartnan

Om man kan snakke om et eldre handelssentrum i Overhalla, vil det være naturlig å trekke fram bebyggelsen på elvemelen ved gårdene øvre og nedre Halvardmo, Melen. Her ble den årlige Melamartnan i oktober avholdt i omtrent 300 år, kanskje så langt tilbake som 1500-tallet. Det ble etter hvert bygd en del bymessige tregårder langs det som ble hetende Øvergata. Det var der Trondheimsborgerne hadde sine utsalg. I Nergata hadde Nordborgerne fra Ytternamdalen tilhold. Det var ellers gullsmed og tre dansesalonger. Flere av disse står ennå i dag. Dagens Melasal ble oppført i 1885 på samme tomt som Wiklemsalongen. Ellers var det blant annet Frøseth- og Riansalongene.^{vii} Det må ha vært et yrende liv der under martnan!

Det var i stor grad handel med Jemtland og med Trondheim som la grunnlaget for martnan på Melen, mange kom seilende opp Namsen med varene sine. Det var også en viktig markeds plass for samer.

Det var sirkus med eksotiske dyr, omreisende bjørnetemmere, og stor omsetning av brennevin.

Mye av grunnlaget for martnan må tilskrives madam Abel Margrethe Hammond Holst Meyer (1706-1787) fra Trondheim, som sammen med sin mann Christian Holst eide flere gårder og eiendommer i Overhalla. Blant annet jordegods som Ranem og Skage kirke med tilhørende gårder.

Hun ble tidlig enke, og ble sittende alene på gården Nedre Halvarmo, der hun eide grunnen som Melamartnan foregikk på. Hun ønsket å regulere markedet, og fikk dermed store leieinntekter. Hun eide også flere boder.

Martnan begynte å miste sin betydning i forbindelse med at Namsos ble grunnlagt i 1845, og i 1881 ble den siste ordentlige martnan avholdt. En medvirkende årsak skal ha vært at det ble mye drikking og slåssing, det vil si ordensforstyrrelser.^{viii}

19 Øvergata, ca 1900.

Øyesvold maskinfabrikk

Maskinfabrikken ble etablert i 1917, altså 100 år siden i skrivende stund. I 1930 ble de nye lokalene bygd i tilknytning til jernbanen, og var i bruk fram til 2007 da bedriften ble overtatt av nye eiere og flyttet til Skogmo. Rester av de gamle lokalene står ennå på Øyesvold, etter en brann i 2020.

Overhalla cementvarefabrikk

Sementvarefabrikken har siden 1946 vært en tradisjonsrik bedrift med solid lokal forankring, og med leveranser over hele landet. Fabrikken leverer prefabrikkerte elementer til industri, boligbygging og landbruk under navnet Overhalla Betongbygg AS.

Namdal betong og plast

Bedriften ligger ved industriområdet på Skogmo, og er i likhet med Overhalla cementvarefabrikk en lokal industribedrift med lange tradisjoner. Den ble etablert i 1948, og er med på å befeste Overhallas posisjon innen betongindustri nasjonalt.

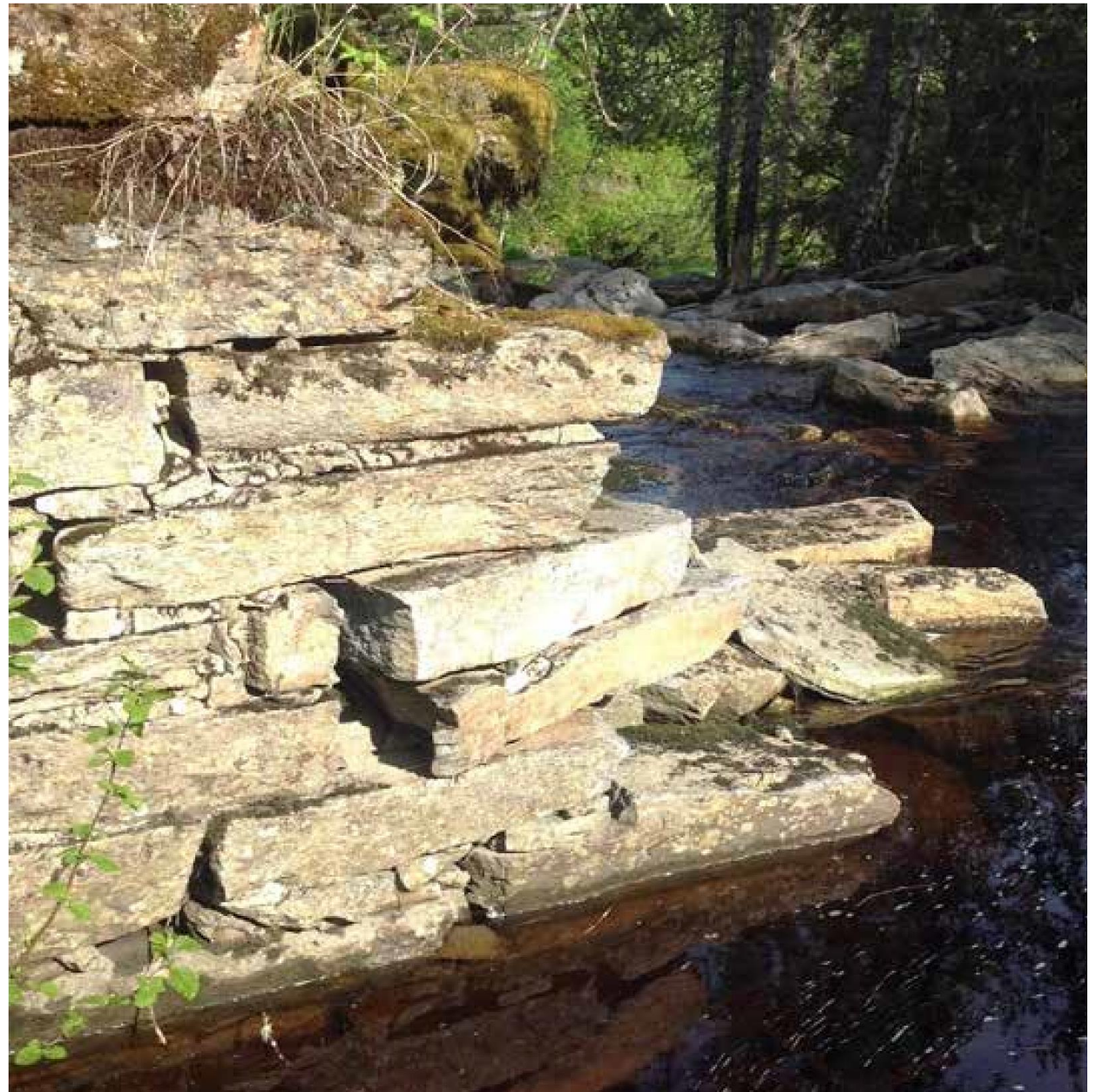
20 Øyesvold maskinfabrikk, 1956.

Haukmosmedene/Haukmokaran

Smievirksomheten på Haukmo ble etablert allerede i 1786 av Erik Andersen Haukmoen. Han benyttet vannhammer og blåsebelg, en innovativ produksjonsmetode som han mottok en utmerkelse for i 1831 av Det kongelige norske vitenskapers selskap i Trondheim. Produksjonen besto av utstyr til skogdrift og jordbruk, deriblant sagblad og tresker.^{ix}

Kraftstasjoner

Elvene i Overhalla er ellers blitt benyttet til produksjon av strøm. Det var demninger og e-verk ved Hauknes og Vannebo. Vannebo Kraftverk eksisterer i dag, og det finnes enda spor etter kraftanlegget på Hauknes.

21 Rester av kraftanlegg ved Hauknes.

SKOGMO INDUSTRIOMRÅDE OG FORLØPEREN

Arne Galguften etablerte seg på Skogmo i 1939 under firmanavnet Galguften Kassefabrikk. Han bygde opp sagbruk, høvleri og kassefabrikk med produksjon av skurlast, høvlast og fiskekasser. I krigsåra ble det produsert «knott» som generatormotorene gikk på da det var lite om drivstoffet. Tremel var og et biprodukt i krigsåra og de første årene etter krigen.

I de første 10-årene ble tømmer saga holdt i gang kun i sommerhalvåret, men gikk etter hvert over til helårsdrift. For å få tilstrekkelig med tømmer måtte det også kjøpes inn fra Sverige.

Bedriften var stadig i fornying og nye virksomheter kom til. Fabrikk for trebåter og årer ble bygd bak ungdomshuset. Trebåtene var en stor eksportartikkel både til Danmark og England.

Nytt moderne anlegg med høvleri og klyvsag ble reist på det nye industriområdet, og ny avdeling for takstoler ble etablert. I 1969 ble firmanavnet endret til Galguften Fabrikker.

I 1971 ble det inngått avtale mellom Skogmobedriften og Aunesaga på Spillum. Begge bruk hadde behov for fornying av sagbruket, og dermed ble det «fusjon» og nytt stort saganlegg oppbygd på Skogmo. Da ble firmanavnet Overhalla Industrier AS, og det ble en stor arbeidsplass med 165 ansatte. Bedriften ble utvidet med produksjon av ferdighus og egen entreprenøravdeling.

Utover 1970-tallet ble en rekke bedrifter etablert. En fabrikk som drev med husflidsprodukter og produksjon av vever, ble senere omgjort til medisinfabrikk som i dag eies av Pharmaq. Andre bedrifter som ble etablert inkluderer: Strømmen Mekaniske verksted, Namdal Gressindustri med pelletsproduksjon, Skogmo Bruk AS (1975), Namdalen Produsentlag (1979), Namdal Kornsilos (1980) og Barliens Transport (1981).

Det kom tidlig i gang noe samarbeid mellom bedriftene, og i 2006 ble Skogmo Industripark stiftet. Per 2023 har Industriparken 57 medlemsbedrifter, og er i stadig utvikling.

Skogmo Industriområde, 2014.

SKOGBRUK OG TØMMER

Som så mye annet i Overhalla, er skogbruksnæringen nært forbundet med elvene, og dette ser man spor av i form av tømmerfløttingsdammer og lenser. Ikke minst er mye av grunnlaget for industriområdet på Skogmo, og næringsliv ellers, tuftet på skogbruk. Det var vanlig med egne gårdssager som var drevet av vann fra elvene. Blant annet var det slike sager på Galguften og på Haukmoen.

Skogplanteskolen ble opprettet i 1940 på Kvatningen. Her ble det i 2012 opprettet et arboret som er en systematisk samling av naturlige forekommende treslag i Namdalen. Alle treslag produsert på skogplanteskolen er representert. Det vises ellers til verneområder for skog/ naturreservater i Almdalen-Ekorndalen og Bangsjøene.

Foruten de fysiske sporene i landskapet, er det også en del gjenstander som knytter seg til skogbruk. Disse ivaretas blant annet av Overhalla Historielag og de regionale museene.

Skage lense

Skage lense ble opprettet i 1912. Etter krigen gikk mer og mer av tømmertransporten med lastebiler, og Skage lense ble lagt ned i 1971. På det meste var det 40 personer ansatt ved lensa.

I dag er det meste av lensen utstilt på Norsk Sagbruksmuseum på Spillum.

23 Skage lense.

Tømmerfløtingsdammen ved Stutjønna

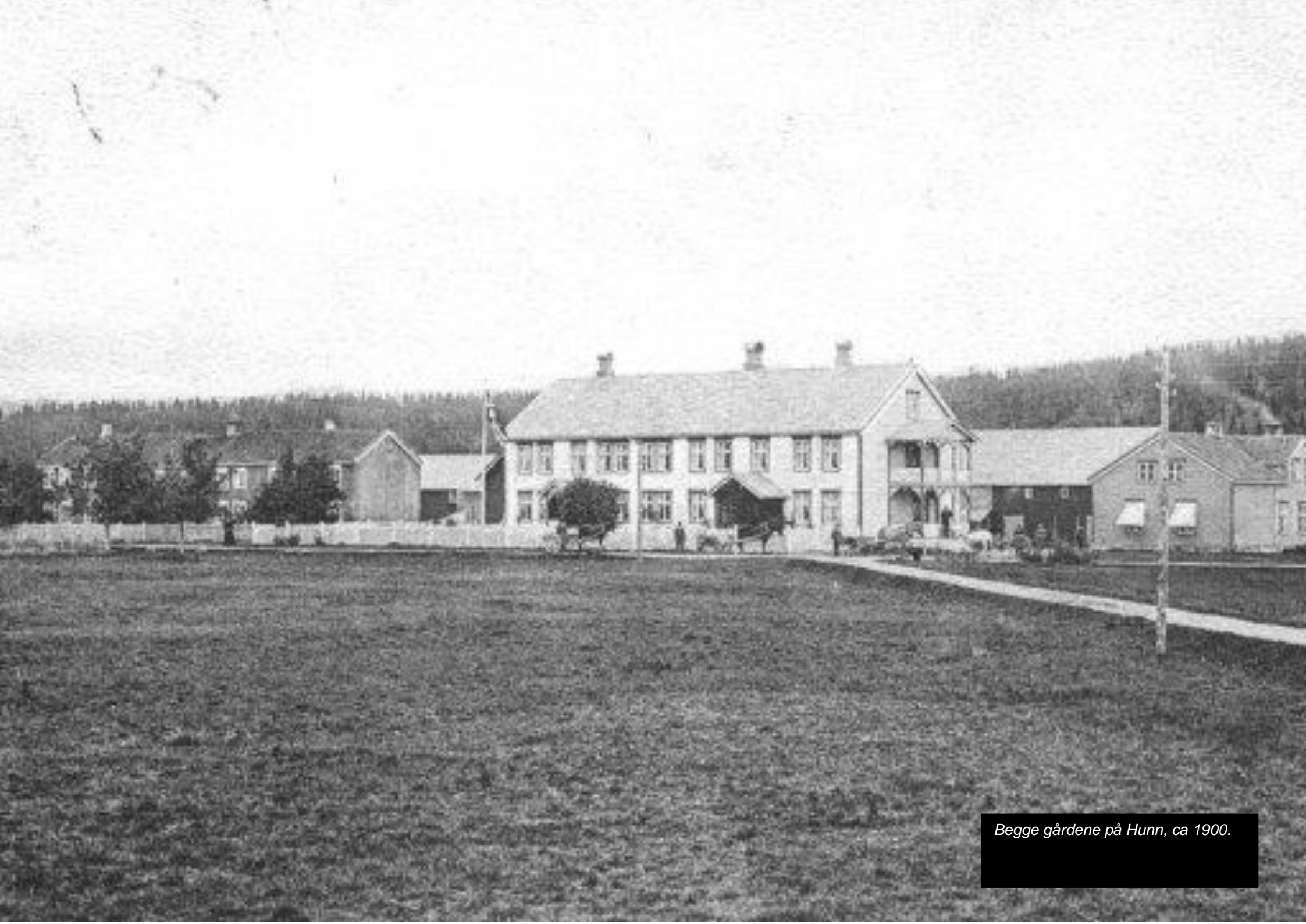
Historielaget har restaurert den gamle dammen ved Stutjønna, bygd i 1964. Dette er et prosjekt de har hatt gående siden 1980-tallet. På denne tiden var det et problem at mange av de gamle dammene forfalt.^x Det skal ha vært 130 dammer til sammen.^{xi}

24 Stutjønndammen etter restaurering.

25 Skage lense, 1950-tallet.

Begge gårdene på Hunn, ca 1900.

JORDBRUK OG GÅRDSDRIFT

I Overhalla finnes det flere gårds- og driftsbygninger fra 1800- og 1900-tallet som har stor lokal verdi. Det finnes også flere husmannsplasser og nydyrkningsgårder, samt setre og setertufter, som er bevart. På gården Røttesmo finnes det et stabbur med datering fra begynnelsen av 1600-tallet.

Ellers er det en del melkeramper fra den tiden da bøndene sendte melka til meieriet på spann.

Tidligere var det utbredt med røkebadstuer på gårdene i Namdalen, noe som har gitt opphav til spesialiteten badsturøkt kjøtt fra Namdalen. I dag har kjøttet fått merket *Beskyttet geografisk betegnelse* fra Matmerk.

I Overhalla ble det relativt vanlig med badstuer på gårdene i forbindelse med at doktor Strand kom til kommunen rundt 1900 med nye tanker om hygiene.^{xii}

Flere av gårdene hadde gårdssager og sagbruk, som Øyfossen sagbruk under gården Skistad

27 Kåre Bech og Iver M. Amdahl med plog på gården Fridheim.

På Sommerschildts kart fra 1775 er det merket av noen husmannsplasser. Ved folketellinga i 1875 var det registrert 170 plasser, og så sent som 1930 var det 11.

Det er flere setre som knytter seg til gårdene i Overhalla, men de fleste er ikke bevart. Alle tuftene etter seteranlegg er registrert. Ved Stutjønnna står det fortsatt en del gamle seterbygninger.

Andre spor og kulturminner relatert til jordbruk er meieri og mølledrift, som for eksempel Haugum mølle. På 1920 - 30-tallet ble det tildelt nye parseller gjennom prosjektet Ny jord, hvor folk fikk eiendommer av staten på grunn av krise i jordbruket og matmangel.^{xiii} Det har også vært en del torvdrift, blant annet brenntorvuttak på Skeismyra ved Skage.

28 Husmannsplassen Grandaunet.

30 Husmannsplassen Sagen.

29 Gløyen gård.

31 Potetsetting på Kjærstad, 1935.

32 Fjøs for melkeproduksjon utbygd fra 1967 på ny jord.

33 Himo gård.

34 Overhallas første motorplog, 1918.

FISKE OG JAKT

Jakt og fiske har vært et viktig næringsgrunnlag i Overhalla. Etter hvert har jakt og fiske utviklet seg til etablert næring, og tiltrekker seg turister fra inn- og utland.

LAKSEFISKE

Elvene i Overhalla, da særlig Namsen, har vært viktig for ferdsel og for jordbruk. Men også som en matkilde i seg selv. I nyere tid er det blitt populært med sportsfiske etter laks, noe som delvis begynte med engelske lakselorder sist på 1800-tallet. Det var flere gårder på denne tiden som leide ut valdet til sportsfiskere.

Laksefiske i Namsen er populært for tilreisende, men er også en viktig lokal tradisjon.

Laksehotellet på Bertnem bru er et av flere eksempel på turisme knyttet til laksefiske.

Det finnes også herskapshus som ble bygd for å huse laksefisketurister, blant annet Engelskhuset på Stor-Skogmo og gården på Grande.

35 Roer veier laksen, og fiskeren kontrollerer.

Laksefiske i Namsen er en populær aktivitet med lange tradisjoner. Her ved Sellægghylla

Laksegarder

Tradisjonen med bruk av laksegarder er typisk for området. Denne fangsttradisjonen kan være svært gammel i Overhalla, kanskje opptil 2000 år.^{xiv}

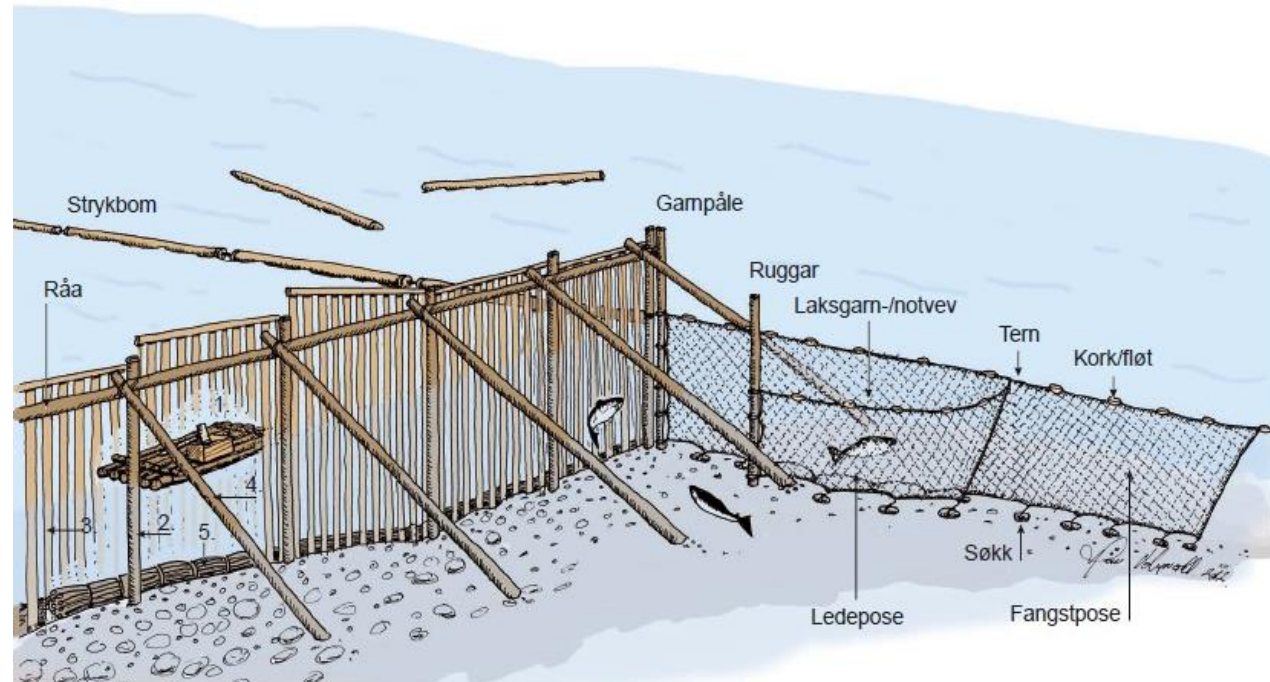
Laksegarder er gjerder som ble satt ned i elva for lede laksen. I enden av gjerdet ble det festet et garn som ledet mot en notpose. Når laksen kom oppover elva møtte den gjerdet og gikk så utover mot garnet og endte i notposen.

Laksegardbygging ble forbudt fra 1979.

JAKT

Jakt har også vært viktig for folk i Overhalla, både i historisk og forhistorisk tid, og ikke minst med tanke på samisk kultur. Man kjenner blant annet til dyregraver. Noen av disse kan dateres til tidlig samisk veidekultur fra før 15 - 1600-tallet.^{xv}

Det er også gjort flere funn av fangstfeller som er registret i Statens Naturoppsyn.

38 Tegning av Carl Ivar Storøy.

37 En slagfelle for jakt funnet i Skattholdfjellet.

IDRETT OG FRITID

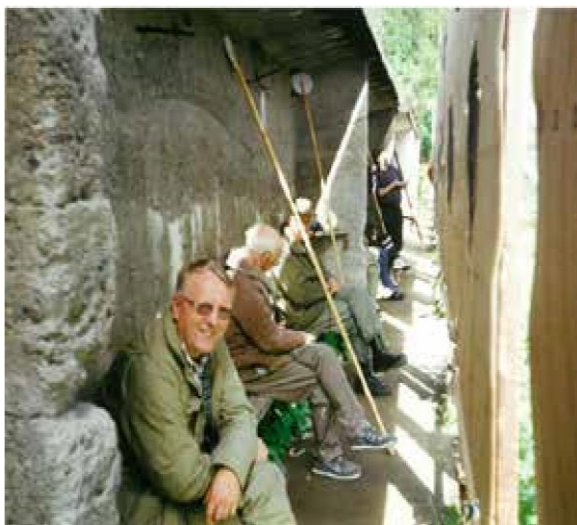
Det finnes flere idrettsanlegg med stor lokal betydning. Deriblant skytebaner ved Gimle og Skogmo. Skytterlagene, og skyttervesenet, har vært særlig viktige i Overhalla, men også nasjonalt. Ikke minst i tiden rundt 1905 og nasjonsbyggingen. Ennå er skytterlagene viktige lokalt i Overhalla.

Det var skytterlagene i Overhalla som sto bak Overhalla-revolusjonen i 1883, som var en protest mot at skytterlagene ikke fikk nok pengestøtte fra sparebanken. Argumentet var at økt støtte ville ført til bedre beskyttelse av fedrelandet. Kravet om pengestøtte førte til nasjonale avisoppslag og debatter, og etter hvert til avhør av de ansvarlige i tinghuset^{xvi}, hvorpå omtrent 1000 personer samlet seg utenfor og skjøt i lufta. Det ble også heist norsk flagg, som på denne tiden var som lovbrudd å regne.^{xvii}

Svenningsmoen og Gimlehallen

Det er i dag en idrettspark med løpebaner og kunstgressbane på Svenningsmoen.

I tilknytning til parken finner man også Gimlehallen som tok over som forsamlingshus i Overhalla etter Gamle Gimle og Folkets hus på Melen. Det har lenge vært populært med utflukter i naturen til alle årstider, og i Overhalla finnes det flere turhytter som vitner om dette.

39 Anvisere på plass i skyttergraven på Skogmo skyttebane før man fikk elektronisk anvisning.

40 Fra skitur til Hammersetran, ca 1920-30.

41 Festfolk på Melen, 1882.

44 Skage skytterlag, 1900.

43 Stille lengde.

42 Gimlehallen.

BYGNINGER OG ANLEGG

SAMFUNNSLIV

Det finnes flere bygninger knyttet til administrasjon, infrastruktur, kultur og idrett i Overhalla. Et eksempel er den gamle brannstasjonen ved Reina fra 1948. Et annet eksempel er OBUS-bygget, som viser funksjonalistisk arkitektur.

Kommunehuset

Kommunehuset ble påbegynt i 1967 på grunn av økende plassbehov, og på grunn av vekst i kommunen. Før det hadde kommunen tilhold i en tyskerbrakke.

Nybygget sto ferdig høsten 1969 og er tegnet av arkitekt Arne Aursand fra Namsos. Bygget bærer preg av sin samtid, og er et godt lokalt eksempel på etterkrigsfunksjonalisme.

47 Kommunehuset i Overhalla, 2017.

46 Gamle Overhalla Brannstasjon, 2010.

45 Åpning av ny barneskole, kulturskole, bibliotek og kultursenter, 2015.

Skolehus

Det har vært en rekke skolebygg og grendehus. Noen er ennå i bruk, mens andre er tatt ut av bruk, flyttet eller revet.

Andre nedlagte skolebygg og grendehus er Kvalstad grendeskole, Fuglem skolehus, Hundsmoen skole, Folkets hus på Melen, Fridtun, Gildevold og Aunet skolehus.

Fridtun forsamlingshus

Forsamlingshuset på Fridtun består delvis av et tidligere skytterlagshus som sto på Fuglår. Dagens forsamlingshus ble reist på Skogmo i 1939, og ble brukt fram til okkupasjonen. Da ble huset benyttet til innkvartering av russiske krigsfanger. Etter krigen har det delvis blitt benyttet til teater og bygdekino. I dag fungerer det som grendehus.

Gamle Gimle forsamlingshus

Gamle Gimle ble fra 1946 brukt som forsamlingshus fram til Gimlehallen ble oppført, og ble opprinnelig oppført av tyskerne under andre verdenskrig. Med andre ord et godt eksempel på en tyskerbrakke, som det i dag ikke er noen igjen av i Overhalla.

Folkets hus

Som en del av arbeiderkampen i Norge ble det oppført forsamlingslokaler og grendehus som gjerne gikk under navnet Folkets hus. Deres rolle i å samle folk nasjonalt og lokalt kan på mange måter sammenlignes med skyttervesenet. I Overhalla lå Folkets hus ved Melen. Bygningen står ennå, men er i dag bolighus.

48 Folkets hus på Melen.

49 Fridtun forsamlingshus.

50 Gamle Gimle.

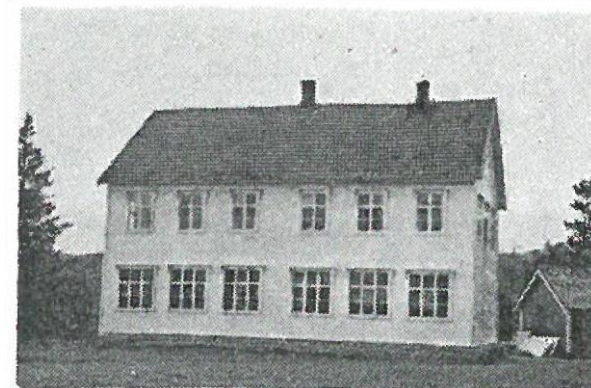
51 Ranem skole.

52 Namdal husmorskole i Barlia.

53 Kvalstad skole.

54 Fuglem skole.

SAMISKE KULTURMINNER

Det skal være flere samiske boplasser i Overhalla, men kun et fåtall er merket. Her har lokalhistorielaget lagt ned mye god innsats.

Det finnes blant annet gammetufter, men også mer permanente boplasser og hus fra nyere tid. Ved Stutjønna er det blitt bygd en kopi av Jakob Nursfjells gamle, som opprinnelig sto i Nordfjellet, etter anvisning fra Ingvald Jåma.^{xviii}

I huset til Eliassen Ristad på Finnmoen ble det avholdt et samepolitisk møte i 1909.^{xix} Det spilte en viktig rolle i kampen for samiske beiterettigheter, men også samepolitisk generelt. Huset er i dag bevart.

Det er mange spor etter samisk aktivitet i kommunen. Det er blant annet registrert reingjerder, fangstområder med fangstanlegg og fangstgroper, samt kulturminner av religiøs art. Det finnes også spor i lokale stedsnavn som kan henvise til samisk aktivitet, som blant annet steder med forstavelsen finn. Et

eksempel fra Overhalla er Finnbekken og Finnmoen. I tillegg til Finn-navnene, er også både Lap, bur-, (stabbur) og grav/grov-navn gode indikatorer på samisk tilstedeværelse.

Helt nord i Overhalla kommune, mot grensa til Høylandet og Namsos kommune ligger to fjellområder, Grønningfjella (Guevtele) og Almdalsfjella (Fealloetjahke), som har egne samiske benevnelser. I disse områdene er det også funnet mange samiske kulturminner.

55 Huset til Eliassen Ristad, kjent som Finnmoen, ca 1928.

56 Rester av furustammer som ble brukt som pilarer til en njalla (samisk bur).

DEL 3

Tiltaks- og handlingsplan

PRIORITERINGSLISTE OVER TILTAK

Overhalla kommunes kulturminneplan 2022 - 2030

PRIORITET	TILTAK	ÅR	ANSVAR	AKTUELLE SAMARBEIDSPARTNERE
1 FORMIDLING AV KULTURMINNER				
	Kulturminnesøk (Riksantikvarens database) Tilgjengeliggjøre informasjon om kulturminner i tiltaksplanen ved å registrere de i Kulturminnesøk	2023-	Museet Midt	Kulturkontoret
	Kommunens nettside Tilgjengeliggjøre informasjon om de kulturminner som har gjennomførte tiltak.	Løpende	Kulturkontoret	Museet Midt
2 KULTURMILJØ				
	Gravfelt på Hunn Skilting, tilrettelegging som turmål og parkering	2022/23	Kulturkontoret	Overhalla kommune Fylkeskommunen Museet Midt Statens vegvesen Grunneiere
	Skage Lense/Furreraset Skilting, tilrettelegging som turmål og parkering	2024/25	Kulturkontoret	Overhalla kommune Statens vegvesen Grunneiere
	Melen Madam Meyer minnesmerke	2022/23	Kulturkontoret Grunneier	Riksantikvaren
	Gravfelt på Bertnem Geofysisk undersøkelse	2024	Kulturkontoret	Fylkeskommune Vitenskapsmuseet Museet Midt Grunneier

3 SAMISKE KULTURMILJØER				
	Samisk kulturminne Velge ut et egnet samisk kulturminne som skal tas vare på og synliggjøres	2023/24	Kulturkontoret	Sametinget Reindriftnæring
4 SAMFERDSEL, NÆRINGS LIV OG INDUSTRI				
	Jernbanen Utrede muligheter for videre universell ferdsel langs linjen Skilting, tilrettelegging som turmål og parkering Fokus på et utvalg bygg og anlegg langs Namsosbanen: - Skage Stasjon - Skogmo Stasjon - Hus Gimledalen - Tunneler - Broer	2023-	Kulturkontoret	Overhalla kommune Namsos kommune Grong kommune Fylkeskommunen Miljødirektoratet Bane NOR Gamle Lifjellveg Overhalla Historielag Grunneiere
	Gamle ferdselsveier Legge inn i kart, registrere	2025	Overhalla Historielag	Overhalla kommune Lokale informanter Museet Midt

5 SKOGBRUK OG TØMMER				
	Skage lense Se punkt 2		Kulturkontoret	Kåre Skarland
	Stutjønndammen Vedlikehold og formidling	Løpende	Overhalla Historielag	Overhalla kommune Museet Midt
	Sager og kverner Kartlegge sager og kverner i vassdrag og fosser	2023	Overhalla Historielag	Lokale informanter
	Fløtningsdammer Samle informasjon og formidle denne ved Stutjønndammen	2025	Overhalla kommune	Overhalla Historielag
6 JORDBRUK OG GÅRDSDRIFT				
	Grandaunmoen Etablere dialog angående formidling	2023-	Kulturkontoret	Grunneier Overhalla Historielag
7 FISKE OG JAKT				
	Laksegarder Kartlegge laksegjerder	2023-	Overhalla Historielag	Carl Ivar Storøy
8 IDRETT OG FRITID				
	Skytebaner Tilrettelegge anvisergrav	2026	Kulturkontoret	Overhalla Skytterlag
	Idrettsplasser Kartlegge gamle idrettsplasser	2027	Kulturkontoret	Overhalla Idrettslag

9 BYGNINGER OG ANLEGG				
	Gamle Overhalla Brannstasjon Sikre bevaring av bygget	2028	Kulturkontoret	Overhalla kommune Overhalla Historielag
	Kvalstad skole Flytting	2022/24	Prosjektgruppe	Overhalla kommune
	SEFRAK Oppdatere registeret	2025	Overhalla kommune	Museet Midt

Hvert tiltak vil ha ulik finansiering ut fra tiltakets egenart. Kostnader vurderes for hvert enkelt tiltak, og vil bli lagt frem som sak i kommunens årlige budsjettbehandling.

LITTERATURLISTE

Balstad, Erling

2020 Overhaldens Marked – Melamartnan.
Handelsplass og Sodoma.

Balstad, Erling og Vannebo, Pål

1989 Fra Pontoppidan til prosjekt: skolen i
Overhalla gjennom 250 år.

Flotten, Olav

1971 Overhalla bygdebok bind. 4: gårds-
og slektshistorie: Gnr. 60 - 84:
Røttesmo – Lilleberre, Namsos
kommune, Namsos.

1969 Overhalla bygdebok bind. 3: gårds-
og slektshistorie: Gnr. 47-59 og 85:
Svarlien -Risvik og Galguften,
Namsos kommune, Namsos.

1968 Overhalla bygdebok bind 2: gårds-
og slektshistorie: Gnr. 30 - 46:
Lilleøen - Svenning, Namsos
kommune, Namsos.

1967 Overhalla bygdebok bind 1: gårds-
og slektshistorie: Gnr. 1 – 29:
Kvatningen – Homstad, Namsos
kommune, Namsos.

Groven, Gunnar

1999 Det eldste Overhalla: gravhauger,
røyser og gamle vegleier, Overhalla
kommune, Overhalla.

1996 Overhalla under Okkupasjonen,
Overhalla kommune, Overhalla.

1995 Bertnem i Overhalla: et maktsenter
i jernalderen, Overhalla kommune,
Overhalla.

1990 Overhalla bygdebok bind 6:
bygdehistorie fra 1837 til etter siste
verdenskrig, Namsos kommune,
Namsos.

1987 Ranem kirke 800 år, Overhalla
kommune, Overhalla.

1968 Overhalla bygdebok bind 5:
bygdehistorie fra 1600 til 1837,
Namsos kommune, Namsos.

Grøtan, Geir

2013 En trollkvinne skal du ikke la leve,
Namdalsmuseet, Namsos.
Elektronisk dokument:
[http://namdalsmuseet.no/wp-content/
uploads/2013/06/En-trollkvinne-
skald-ikke-la-leve-web.pdf](http://namdalsmuseet.no/wp-content/uploads/2013/06/En-trollkvinne-skald-ikke-la-leve-web.pdf)

Hermanstrand, Håkon

2009 Røyrvik. Samene i Østre Namdal,
Røyrvik kommune, Røyrvik.

Namdalsavisa/Tone Aftret

2007 En æra er over, 5. februar 2007,
elektronisk dokument:
[http://www.namdalsavisa.no/
arkiv/2007/02/05/En-æra-er-over-
13419310.ece](http://www.namdalsavisa.no/arkiv/2007/02/05/En-æra-er-over-13419310.ece)

Namdalsmuseet

2017 Hjemmeside.

Kjeldstadli, Knut

2015 De harde trettiåra?
Norgeshistorie.no, Universitetet i
Oslo, Oslo. Elektronisk dokument:
[https://www.norgeshistorie.no/forste-
verdenskrigog-mellomkrigstiden/hus-
oghiem/1604-de-harde-trettiara.html](https://www.norgeshistorie.no/forste-verdenskrigog-mellomkrigstiden/hus-oghiem/1604-de-harde-trettiara.html)

Melamartnan

2017 Hjemmeside.

Miljødepartementet

2005 Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005), Leve med Kulturminner. Miljødepartementet, Oslo.

2020 Stortingsmelding nr. 16(2019-2020), Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Miljødepartementet, Oslo

Museet Midt

2017 Hjemmeside.

Mørkved, Sanna

1991 Husmannsplasser i Skage sogn: 1801 - 1865 - 1875 -1900

1997 Seterbruket i Overhalla 1723 - 1963

NRK/Espen Sandmo

2008 Spreke gamle brubyggere. Fire pensjonister fra Verdal reiser landet rundt for å reparere steinhvelvbruer fra 1800-tallet, 26. juni 2008, elektronisk dokument: <https://www.nrk.no/trondelag/spreke-gamlebrubyggere-1.6116026>

Overhalla historilag

2017 [Database for historiske foto](#)

2017 [Overhalla historielags hjemmesider](#)

Overhalla kommune

2017 [Overhalla kommunes hjemmesider.](#)
2013 Miljøutredning for Overhalla, revidert 2012/13, Overhalla kommune

2021 Kommuneplanens samfunnsdel for 2021-2032, Overhalla kommune

Riksantikvaren

2017 Kulturminner i kommunen (KIK), Riksantikvaren, Oslo. Elektronisk dokument: <https://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Kulturminne-i-kommunen-KIK>

Rygh, Oluf

1999 Norske gårdsnavn bind 1 - 17, søkbar database: http://www.dokpro.uio.no/rygh_ng/rygh_felt.html, Universitetet i Oslo, Oslo.

1997 Norsk stadnamnleksikon, søkbar database: <http://www.norskstadnamnleksikon.no>, Det norske samlaget, Oslo.

Skog og landskap

2015 Verneområder i skog, http://www.skogoglandskap.no/seksjoner/skogverndatabase/subject_view, Skog og Landskap, Ås.

Storøy, Carl Ivar

2012 Rapport om laksegårder i Namsen, kunnskapssenter for laks og vannmiljø, Namsos.

Trønder-Avisa

2016 Støtte til kulturminneplaner: Riksantikvaren gir i år 50 kommuner penger til å lage kulturminneplaner, 6. april 2016, Trønder-Avisa, Steinkjer. Elektronisk dokument: <http://www.ta.no/nyheter/2016/04/06/Stotte-tilkulturminneplaner-12565997.ece>

Viken, Reidar

Hauka – elv til flerbruk, i Overhalla historielags Meldingsblad nr. 2, vol. 39, Overhalla historielag, Overhalla.

Økokrim

2005 Kulturminnevern. Lov. Forvaltning. Håndhevelse. Bind 1, Jørn Holme (red.), Økokrim, Oslo.

2005 Kulturminnevern. Lov. Forvaltning. Håndhevelse. Bind 2, Jørn Holme (red.), Økokrim, Oslo

Det vises ellers til Riksantikvarens database *Askeladden* og *kulturminnesøk.no*

DEL 4

Appendiks

ØKONOMISKE TILSKUDDSORDNINGER

Det finnes flere tilskuddsordninger for private og offentlige aktører som ønsker å sette i stand verneverdige bygninger, anlegg og kulturmiljøer m.m.

Alle som har prosjekter som faller inn under kulturminnevern oppfordres til å søke. I tillegg til de instansene som er listet opp under, finnes det også en rekke lokale og nasjonale legater. Da dette er noe som endres kontinuerlig, oppfordres søkere til selv å sette seg inn i disse, blant annet ved å skaffe Legathåndboken, eller se på Overhalla kommunes hjemmesider. Det gjøres også oppmerksom på at kriteriene for tildeling hos de ulike aktørene som er listet under kan endre seg over tid.

Flere norske kommuner har egne støtteordninger, og dette er noe som Overhalla også kan vurdere å innføre, da gjerne i samarbeid med fylkeskommunen.

Riksantikvaren gir av og til tilskudd til enkelte typer prosjekter. Søknadsfrister og prosedyrer varierer noe. For noen tiltak må man søke via fylkeskommunen, mens man for andre kan søke Riksantikvaren direkte.

Finn mer informasjon på hjemmesiden: <http://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Soeknadsskjema>.

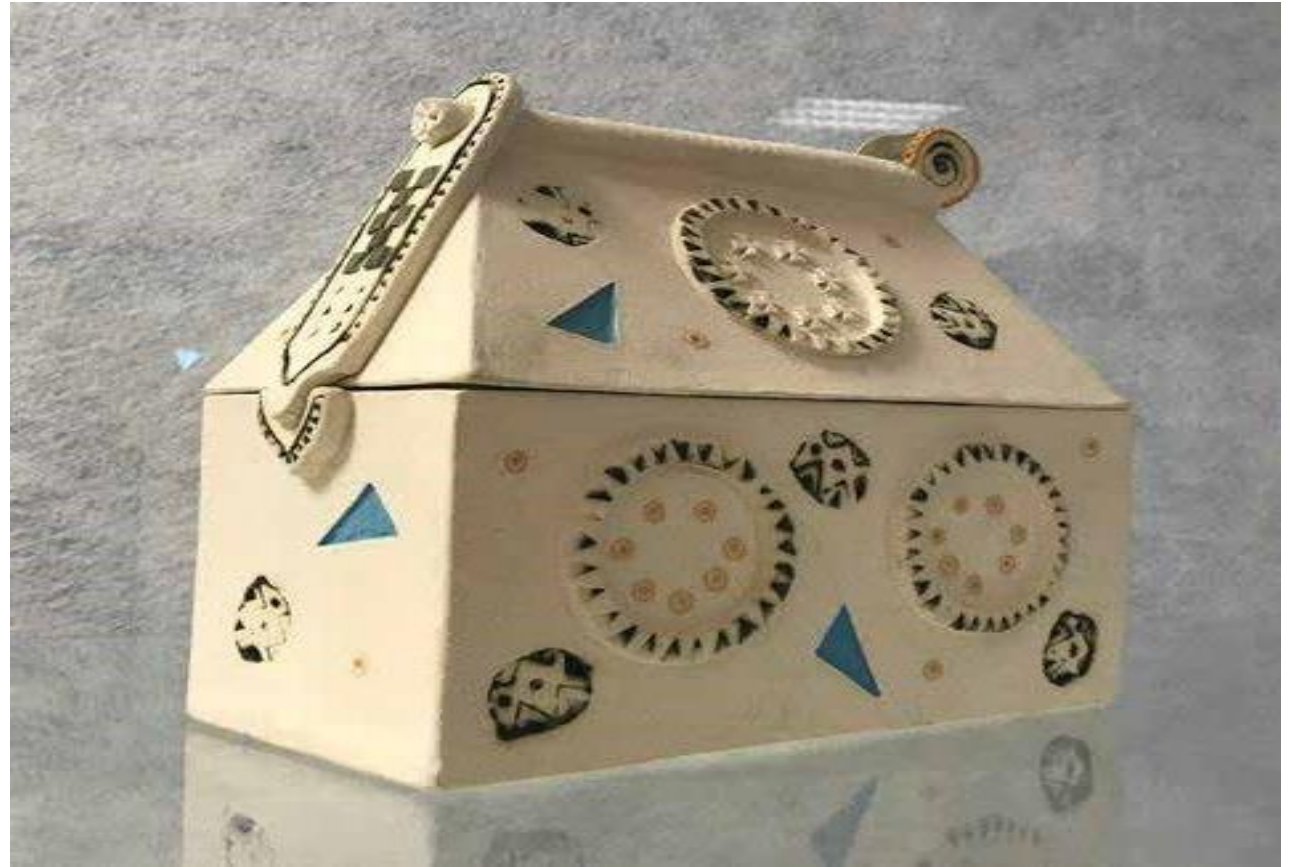
Kulturminnefondet er en statlig stiftelse som gir tilskudd til privatpersoner som ønsker å sette i stand verneverdige bygninger og kulturmiljøer. Fondet har løpende søknadsfrist. Elektronisk søknadsskjema finnes på hjemmesiden: <http://kulturminnefondet.no>

Norsk kulturarv er en interesseorganisasjon som har som formål å sikre kulturarv gjennom bærekraftig bruk. Stiftelsen er åpen for medlemskap for offentlige og private institusjoner og bedrifter, så vel som privatpersoner. Man kan søke om midler til istandsettelse av våningshus og driftsbygninger med verneverdi gjennom prosjektet *Ta i et tak*. Stiftelsen står bak kvalitetsmerket *Olavsrosa*. Mer om søknader finnes på hjemmesiden: <http://www.kulturarv.no>

Stiftelsen UNI støtter tiltak som verner mennesker og fortidsminner. Stiftelsens gir økonomisk støtte til prosjekter som blant annet går på vern og sikring av kulturminner og miljøer, deriblant brannsikring. Les mer om støtte, og finn søknadsskjema, på stiftelsens hjemmeside: <http://stiftelsen-uni.no/index.html>

Hos sametinget kan man søke om tilskudd til å ivareta samisk kulturarv. Søknadsskjema og informasjonen finnes her: <https://www.sametinget.no/Tjenester/Miljoe-areal-og-kulturvern>.

Overhalla kommune har dessuten en kulturpris som tildeles enkeltpersoner, lag, foreninger eller grupper som har gjort en innsats for kulturlivet i Overhalla. Prisen er en kunstnerisk utført kopi av relikvieskrinet fra Melhus laget av Liv Aursand, et viktig vikingtidsfunn fra Overhalla som vitner om vidstrakte kontakter via handel og utfart, og som i dag finnes på British useum. Informasjon om prisen og om hvordan man søker finnes på kommunens hjemmeside.

57 Overhalla kommunes kulturpris.

Oversikt over andre gravfelt i Overhalla

- Aleksanderhaugen
- Antontilja
- Bjørnes nedre
- Brannhaugen
- Brennmoen
- Fossmarka
- Fossmoen
- Fuglem
- Fuglaar
- Furumoen
- Glømmen
- Gryten
- Gullhaugen
- Halvardmo
- Hestmyrbakken
- Himo
- Hundsmoen/Vold
- Hunnsåsen/Kårskogen/Sørmarka (Hunnaåsen)
- Kjeller-Reina
- Kvatningen
- Kvennhaugen
- Kvernmoen
- Kårskogen
- Lestemmarka
- Lilleberre
- Låvåkeren
- Melen/Melamoen
- Melhus
- Mittermoen
- Moen
- Mortenshaugen
- Myrmo
- Møklegaarden
- Nessamoen
- Nymoen
- Omlen
- Pålshaugen
- Rabben
- Ranem/Ranum
- Ristad
- Risvik
- Roem
- Sandmoen
- Sellæg
- Sommerfjøsnoen
- Stordalmoen
- Storemshaugen
- Sørmarka (Sørhøy)
- Tetlien
- Tinhaujen
- Østermoen

- Øyesvolden
- Åsen

Sikringsanlegg i Overhalla

NVE har, i samarbeid med Riksantikvaren, valgt ut tre sikringsanlegg i Overhalla, ett i Bjøra og to i Namsen, som nå har status som statlig listeførte kulturminner:

- Forbygning mot erosjon i Bjøra ved Styggmelen (Askeladden ID 219385) som representerer typiske erosjonssikringsanlegg i den sterkt forbygde elva.
- Forbygning mot erosjon i Namsen ved Ranem kirke (Askeladden ID 219391), som har aner tilbake til 1700-tallet for å hindre at kirka skulle rase ut i elva.
- Forbygning mot erosjon og skred i Namsen ved Vibstad (Askeladden ID 219392), som ble bygd etter det store Vibstadraset i 1959.

Sikringsanlegg er en type tekniske kulturminner som ikke har fått mye oppmerksomhet hittil. De har likevel spilt en viktig rolle for livet langs Bjøra og Namsen i nyere tid.

Oversikt over utvalgte minnesmerker og -steder i Overhalla av stor lokal betydning

- 17. mai-støtta i Overhalla som ble avduket 17. mai 1914. Står ved Ranem kirke.
- Bautaen over Jorunn Lindseth Lilleøen som omkom i Furreraset
- Minnestein over flyulykken på Berg i 1993
- Minnestøtta over Astrid Lestem, brent på bål som heks
- Minnestøtta over Hans Barlien (1772 - 842), som var stortingsmann, forkjemper for opplysning og for religionsfrihet. Reist i 1891 på Barlibakken
- Minnestøtta over Haukmo-smedene
- Minnestøtta over Kristin Odin Lysberg på Lysberg

Oversikt over viktige bedrifter med lokal tilknytning og tradisjon

- Bjøra bruk, dampsg
- Blengslismia
- Frode Nagelhus møbelfabrikk
- Galguften kassefabrikk
- Hammer og Amdal
- Haugum Mølle
- Haukmo-smedene, laget blant annet ploger
- Hobbakken Meieri/Ysteri
- J. Gansmo
- M.J. Haugum trevare
- Namdal gressindustri
- Namdal torvindustri AS
- Nauma/Bruun-Olsen skofabrikk, kjent for Nams-labber
- Overhalla spareforening
- Skage Dampmeieri
- Strømhylden bakeri
- Vannebo e-verk

Eksempler på historisk viktige gårder:

- Barlien
- Bertnem
- Flasnes
- Foss
- Fuglem
- Galguften
- Glømmen
- Grande
- Heglem
- Hunn, fungerte tidvis som eksersisplass for militæret og som skysstasjon
- Homstad
- Melhus, har gitt navn til Melhusskrinet
- Ranem
- Sellæg
- Skage
- Skei
- Skogmo
- Svarlien
- Svenning
- Øvre og Nedre Halvardmo, blant annet gårdene der prestefamilien Dass og madam Meyer bodde

Liste over noen husmannsplasser og setre

(merk at den samme husmannsplassen kunne veksle mellom ulike gårder, og at gårdene de står oppført under her ikke nødvendigvis var den gården de lå under hele tiden. Noen navn er også sammenfallende)

- Andreasmoen, under Heglem
- Bergåsmoen, under Glømmen
- Bjørfaller, under Stor-Amdal
- Brannan, under Svarlien
- Brenhaugen, under Gansmo
- Brumoen, under Flasnes
- Døllin, under Lille-Amdal
- Eliasnesset, under Stor-Amdal
- Engstadmoen
- Eriksmoen, under Ranem
- Faldmoen, under Skogmo
- Fossmoen, under Foss • Fuglemmoen, under Fuglem
 - Fuglårmoen, under Fuglår
- Fuglårnesset, under Fuglår
- Grandaunmoen, under Grandaunet
- Grandplassen, under gården Grande, 12 totalt, blant annet Grandnesset, Grandemo, Grøte (Rosten), Helgemoen, Næsset, Hylla, Namsrud, Fløtmannesset og Kasperplassen **

- Grøtmoen, under Foss
- Haugen, under Bjørnes
- Haugen, under Opdal
- Haukmoen, under Galguften
- Hyldenget, under Risvik
- Hyllhaugen, under Lilleøen
- Igdbakken, under Barlien
- Jensotto, under Grandaunet
- Justmoen, under Røttesmo
- Korsenget, under Stor-Amdal
- Krumoen, under Sellæg. Den siste husmannsplassen som var i drift i Overhalla.
- Landfallan, under Foss
- Lassemoen, under Flasnes
- Lestestrøa
- Lian, under Lille-Amdal
- Lillebersmoen, under Lilleberre
- Lillebersnesset, under Lilleberre
- Lodmoen
- Lorntsmoen, under Glømmen
- Moavollen, under Rodum
- Mosetet
- Myrengmoen, under Lilleøen
- Namsmo
- Nøstremmen, under Skei
- Nålfjellhaug, under Risvik
- Oldernesset, under Bjørnes
- Remma, under Grandaunet
- Risvikmyren, under Risvik
- Rodumsnesset, under Rodum
- Rønningen, under Lysberg
- Rønningsmoen, under Risvik
- Raabakken, under Furre
- Sagen
- Simonplassen, under Rodum
- Skjørnbroen, under Skjørland
- Stornesmoen, under Skjørland
- Stranden, under Grandaunet
- Svenningsmoen, under Svenning
- Sjøiran, under Risvik
- Vassenget, under Glømmen
- Vassengstu, under Glømmen. Flyttet til Namdalsmuseet
- Vold

Eksempler på turhytter

- Koltjønnhytta
- Liaseterbua
- Rødekors-hytta
- Ungdomslagshytta (i dag i privat eie)

Oversikt over SEFRAK-registrerte bygninger:

<http://www.overhalla.kommune.no/eldrebygninger-i-overhalla.4496053-109553.html>

Liste over noen samiske lokaliteter:

- Almdalen
- Dyrgrøvbakkan
- Ekorndalen (ikke gjenfunnet)
- Finnbuhaugen (ikke gjenfunnet)
- Finnhusbakkan (ikke gjenfunnet)
- Finntomaslia
- Gåshalsen, Nursfjellfamilien
- Hanshaugen (umerket)
- Haugastu
- Hågsbukta
- Jamtheimen
- Namsbo/Eliasmoen/Finnmoen
- Reintjønnåsen, Flåtefjellfamilien
- Storenget under Skattholfjellet (umerket)
- Taklia (Finnburet), Nursfjellfamilien

Samiske kulturminner

Guevtele (Grønningfjella)

Id 119804: gåetie-sijjie (gammetuft)

Id 119713: buhtjemenjuana (melketange for rein)/
giedtienjuana (gjerndetange)

Id 119732: biessengaelmie/ duvriengaelmie
(mulig bjørnegrav)

Id 119722: steinsetting/helligsted **Fealloetjahke**
(Almdalsfjella)

Id 174367: aernie (steinsatt ildsted) Id 174368:
gåetie-sijjie (gammetuft) vinterboplass

Id 119712: aallie (heller)

Taklia (Boplassen til Jakob Nursfjell)

Id 140355: gåetie-sijjie (gammetuft)

Id 140360: buvriesijjie (burplass)

Id 140362: pruvvie (bru) denne brua kalles
Jakobsbrua

Hågsbukta (Vesteråvatna)

Id 126838: gåetie-sijjie (gammetuft)

Rognvatnet (Lillåa)

Id 156243: gåetie-sijjie (gammetuft)

Finnhaugan (Merratjønnsfjellet)

Id 156214: gåetie-sijjie (gammetuft) NB! Denne
gammetufta er ikke automatisk fredet.

Liste over noen setre

Det er flere setre som knytter seg til gårdene i Overhalla, hvorav noen er bevart. Det er stort sett synlige tufter, og samtlige er registrert. Det står en del gamle seterbygninger ved Stutjønna.* (merk at flere gårder kunne ha setre i samme allmenning)**

- Almdal allmenning, setre under Melhus, Skei m.f.
- Bangsjø allmenning, setre under Lilleberre, Møkkelgård, Leste, Storem, Vibstad m.f.
- Bekkeos
- Ekorndalen, setre under Skei m.f.
- Eriksseteren, under Lilleøen
- Galguftseteren, under Bertnem
- Gansmoseteren, setre under Gansmo
- Halvardmo-/Øyasetran i Vesterå
- Haugtjønna, under Svarlien
- Heglem seter, under Heglem
- Kapteinholet
- Kåvahullet, under Bertnem
- Logne

- Neverdalen, under Fuglem •
Nordelva, under Svarlien
- Ristadsetran og Erikheim i Landego
- Svarlifjellet, under Svarlien
- Tømmersjøseter, under Skistad
- Vesterå allmenning, setre under Sellæg, Opdal m.f.
- Vikadalen, under Rodum. Senere flyttet til Hanshaugen.

Forskjellige skytterlag og skytebaner i Overhalla før og nå

- Nordre Skage skytterlag, bane på Reinbjør
- Overhalla skytterlag, bane på Skogomo
- Ranem skytterlag, slått sammen med Overhalla skytterlag. Hadde bane ved Svarlifoten.
- Skage skytterlag, nå nedlagt. Hadde bane på Litljøya
- Øysletta skytterlag (nedlagt)

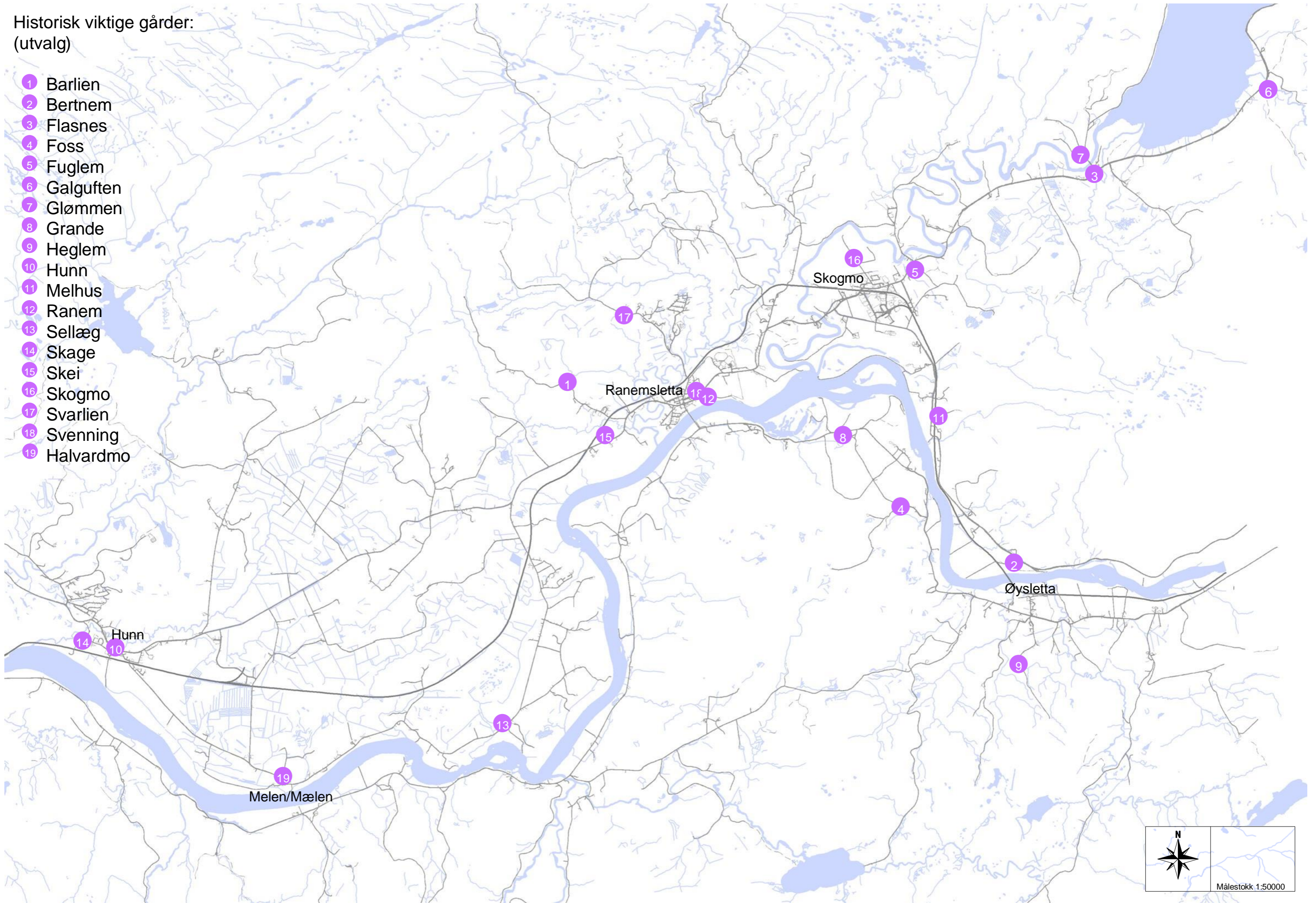
Det er i tillegg flere idrettsplasser, blant annet Svenningsmoen. Andre idrettsplasser er fotballbanen på Skage og idrettsplassen på Øysletta, samt Skage lysløype og skileikanlegg.

Bildeliste

1 Bilde fra boken «Eventyret om Overhalla», tegnet av Knut Høihjelle..	5	29 Husmannsplassen Sagen. Foto: overhalla.net	29
2 Kart fra «Eventyret i Overhalla», skrevet og tegnet av Knut Høihjelle.	10	30 Gløymen gård. Foto: Overhalla Historielag	29
3 Kart over gårdene Skage og Hunn med gravhauger, bautaer og eldre veifar, tegnet av Kaptein Sommerschild, 1775..	11	31 Himo gård. Foto: Overhalla Historielag	30
4 Gravfeltet på Hunn. Foto: Overhalla Historielag.	12	32 Fjøs for melkeproduksjon utbygd fra 1967 på ny jord. Foto: Overhalla Historielag.	30
5 Gravfeltet på Hunn. Foto: Siri Hongseth.	12	33 Potetsetting på Kjærstad, 1935. Foto: Ukjent.	30
6 Gravfeltet på Bertnem. Foto: Stine Bjørntvedt	12	34 Overhallas første motorplog, 1918. Foto: Overhalla Historielag.	30
7 Minnermerke for Hans Barlien. Foto: Trygve Sagmo.	13	35 Roer veier laksen, og fiskeren kontrollerer. Foto: Ukjent.	31
8 Minnesmerke over falne nordmenn under andre verdenskrig på Ryggahøgda. Foto: digitaltmuseum.no	14	36 Fiske ved Sellæghylla. Foto: Steinar Johansen.	32
9 Haugum-gårdene etter bombingene i april 1940. Foto hentet fra bok: Gunnar Groven, Overhalla under okkupasjonen, Overhalla kommune 1996.	14	37 Tegning av Carl Ivar Storøy.	33
10 Tårnet fra 1901 blir heist opp. Foto: Overhalla Historielag	15	38 Ei gilder eller slagfelle for jakt funnet i Skattholfjellet. Foto: Overhalla Historielag.	33
11 Skage kirke. Foto: Henny Stokseth.	16	39 Anvisere på plass i skyttergraven på Skogmo skytterbane før man fikk elektronisk anvisning. Foto: Overhalla Historielag	34
12 Arbeid med Namsosbanen ved Reinabru, 1930. Foto: Overhalla Historielag.	17	40 Fra skitur til Hammersetran, ca 1920-30. Foto: Overhalla Historielag.	34
13 Murhuset i Gimledalen. Foto: Martin Lysberg.	17	41 Amntsskytterstevnet på Melen, 1882. Foto: Overhalla Historielag.	35
14 Tog på Overhalla stasjon, 1977. Foto: Erik Borgersen.	17	42 Gimlehallen. Foto: Overhalla Kommune.	35
15 Meosen bru. Foto: Yngve K. F.	18	43 Lengdehopp. Foto: Ukjent	35
16 Melaferga, 1987. Foto: Overhalla Historielag.	19	44 Skage skytterlag, 1900. Foto: Overhalla Historielag.	35
17 Restaurering av Selotten bru, 2008. Foto: Espen Sandmo.	19	45 Gamle Overhalla Brannstasjon, 2010. Foto: Google Maps.	36
18 Oldtidsveien. Foto: Siri Hongseth	19	46 OBUS. Foto: Ukjent	36
19 Øvergata, ca 1900. Foto: Ukjent.	20	47 Kommunehuset i Overhalla, 2017. Foto: Are Skarstein Kolberg.	36
20 Øyesvold maskinfabrikk, 1956. Foto: Nor flyselskap A.S/Overhalla historielag.	21	48 Folkets hus på Melen. Foto: Gunnar Groven.	37
21 Rester av kraftanlegg ved Hauknes. Foto: Reidar Viken.	22	49 Fridtun forsamlingshus. Foto: overhalla.net.	37
22 Skogmo Industriområde, 2014. Foto: Bjørn Tore Ness.	24	50 Gamle Gimle. Foto: Overhalla hjelpekors.	37
23 Skage lense. Foto: digitaltmuseum.no.	25	51 Ranem skole med bygninger som ble revet i 2015. Foto: Fred Strømme.	38
24 Stutjønndammen etter restaurering. Foto: overhalla.net	26	52 Overhalla realskole. Foto: Overhalla historielag.	38
25 Skage lense, 1950-tallet. Foto: Widerøe/Nasjonalbiblioteket.	26	53 Kvalstad skole. Foto: Overhalla Historielag.	38
26 Begge gårdene på Hunn, ca 1900. Foto: Overhalla Historielag.	27	54 Namdal husmorskole i Barlia. Foto: Overhalla historielag	38
27 Kåre Bech og Iver M. Amdahl med plog på gården Fridheim. Foto: Overhalla Historielag.	28	55 Huset til Eliassen Ristad, kjent som Finnmoen, ca 1928. Foto: Overhalla Historielag.	39
28 Husmannsplassen Grandaunet. Foto: overhalla.net	29	56 Furustolper som var pilarene til et stabbur. Foto: Trygve Sagmo.	40
		57 Overhalla kommunes kulturpris. Foto: Overhalla kommune.	50

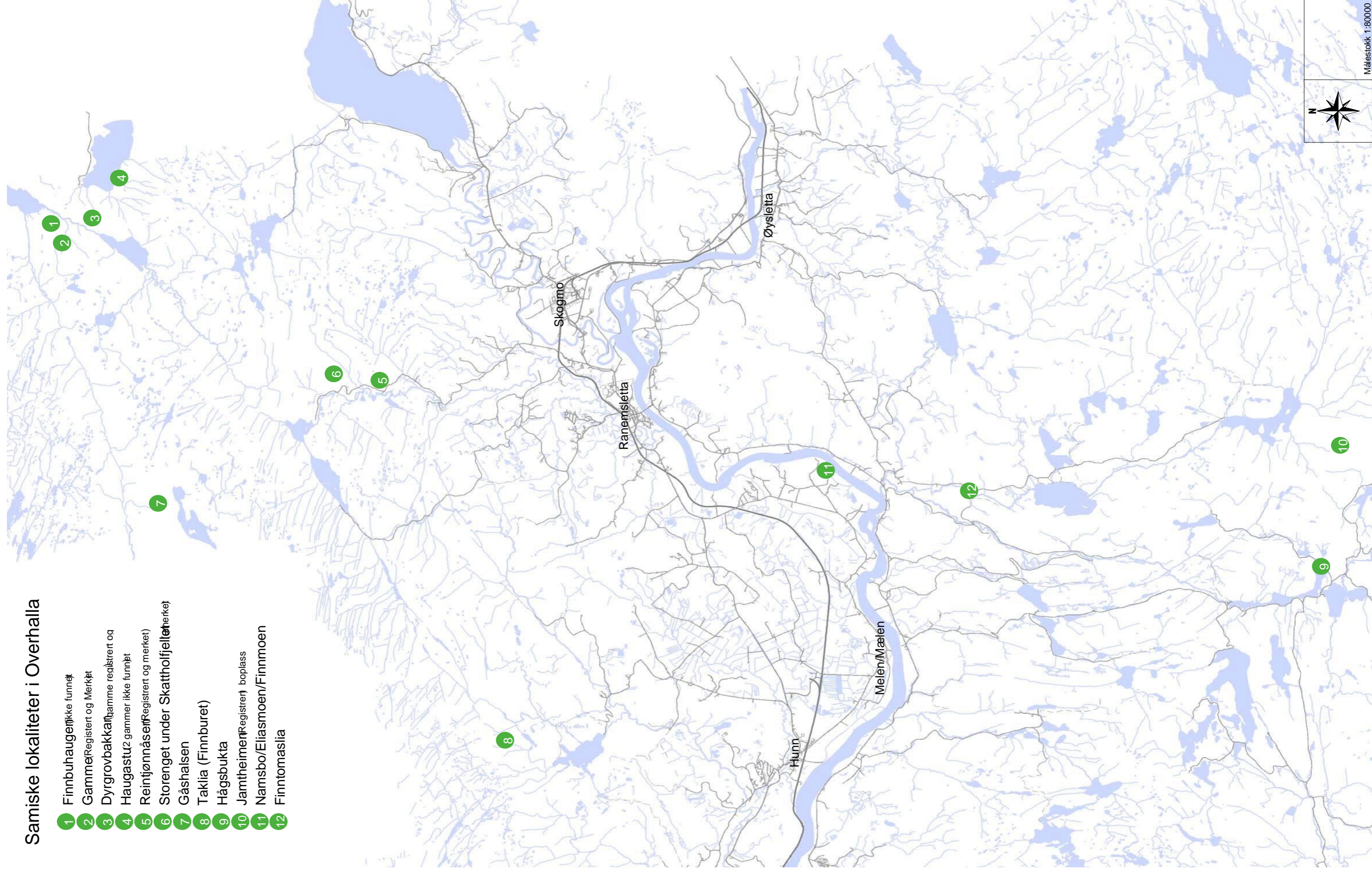
Historisk viktige gårder:
(utvalg)

- 1 Barlien
- 2 Bertnem
- 3 Flasnes
- 4 Foss
- 5 Fuglem
- 6 Galguften
- 7 Glømmen
- 8 Grande
- 9 Heglem
- 10 Hunn
- 11 Melhus
- 12 Ranem
- 13 Sellæg
- 14 Skage
- 15 Skei
- 16 Skogmo
- 17 Svarlien
- 18 Svenning
- 19 Halvardmo

Samiske lokaliteter i Overhalla

- 1 Finnbuhaugen (ikke funnet)
- 2 Gamme (Registrert og Merkt)
- 3 Dyrgrovbakken (gamme registrert og funnet)
- 4 Haugastu (2 gammer ikke funnet)
- 5 Reintjønnåsen (Registrert og merket)
- 6 Storengset under Skattholffellet (merket)
- 7 Gåshalsen
- 8 Taklia (Finnburet)
- 9 Hågsbukta
- 10 Jamtheimeren (Registrert) boplass
- 11 Namsbo/Eliasmaoen/Finnmoen
- 12 Finntomaslia

Sluttnoter

- i Trønderavisa 6. april 2016
- ii Økokrim Kulturminnevern. Lov. Forvaltning. Håndhevelse, Jørn Holme (red.), 2005.
- iii *Riksantikvarens frivilligstrategi, Hanna Geiran, rikstantikvar*
- iv *<http://www.overhalla.kommune.no/fakta-omoverhalla.4469005-102885.html> fra hjemmesiden til Overhalla kommune*
- v *Miljøutredning for Overhalla, kap. 7 kulturminner, revidert 2012/13*
- vi *Jevnfør NRK-sak om restaurering av brua: <https://www.nrk.no/trondelag/spreke-gamlebrubbyggere-1.6116026>*
- vii *<http://melamartnan.no/18-2/handlende-pa-melen/>*
- viii *Miljøutredning for Overhalla, kap. 7 kulturminner, revidert 2012/13*
- ix *Reidar Viken, Hauka – elv til flerbruk, i Overhalla historielags meldingsblad, nr. 2, vol. 39, 2017*
- x *<http://www.overhalla.net/info/bygninger/293shtml>*
- xi *<http://www.overhalla.custompublish.com/getfile.php/816069.1111.aqrwycsbdv/Miljøutredning.pdf>*
- xii *Personlig kommunikasjon med Kåre Skarland, 30.11.2017*
- xiii *<https://www.norgeshistorie.no/forsteverdenskrig-og-mellomkrigstiden/hus-og-hjem/1604de-harde-trettiara.html>*
- xiv *Ifølge rapporten Laksegårder i Namsen fra 2012: [http://www.klv.no/nyheter/bilder_nyheter/rapport_laksegali_21_05_\(2\).pdf](http://www.klv.no/nyheter/bilder_nyheter/rapport_laksegali_21_05_(2).pdf)*
- xv *Miljøutredning for Overhalla, kap. 7 kulturminner, revidert 2012/13*
- xvi *Det ble avholdt rettsaker o.l. på ulike gårder som ble brukt av sorenskriverne. Kilde: Gunnar Groven, Bygdebok for Overhalla vol. 5, Overhalla kommune 1968*
- xvii *Miljøutredning for Overhalla, kap. 7 kulturminner, revidert 2012/13*
- xviii *<http://www.overhalla.net/info/bygninger/293.shtml>*
- xix *Håkon Hermanstrand og Ansgar Kosmo, Røyrvik. Samene i Østre Namdal, Røyrvik kommune 2009.*